

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Fysiske størrelse | Physical extent:

Bruhn, Rose.; af Rose Bruhn.

Mor Sara til Hoel : Fortælling fra Trøndelagen i
Halvfjerdserne

København : H. Hagerup, 1901

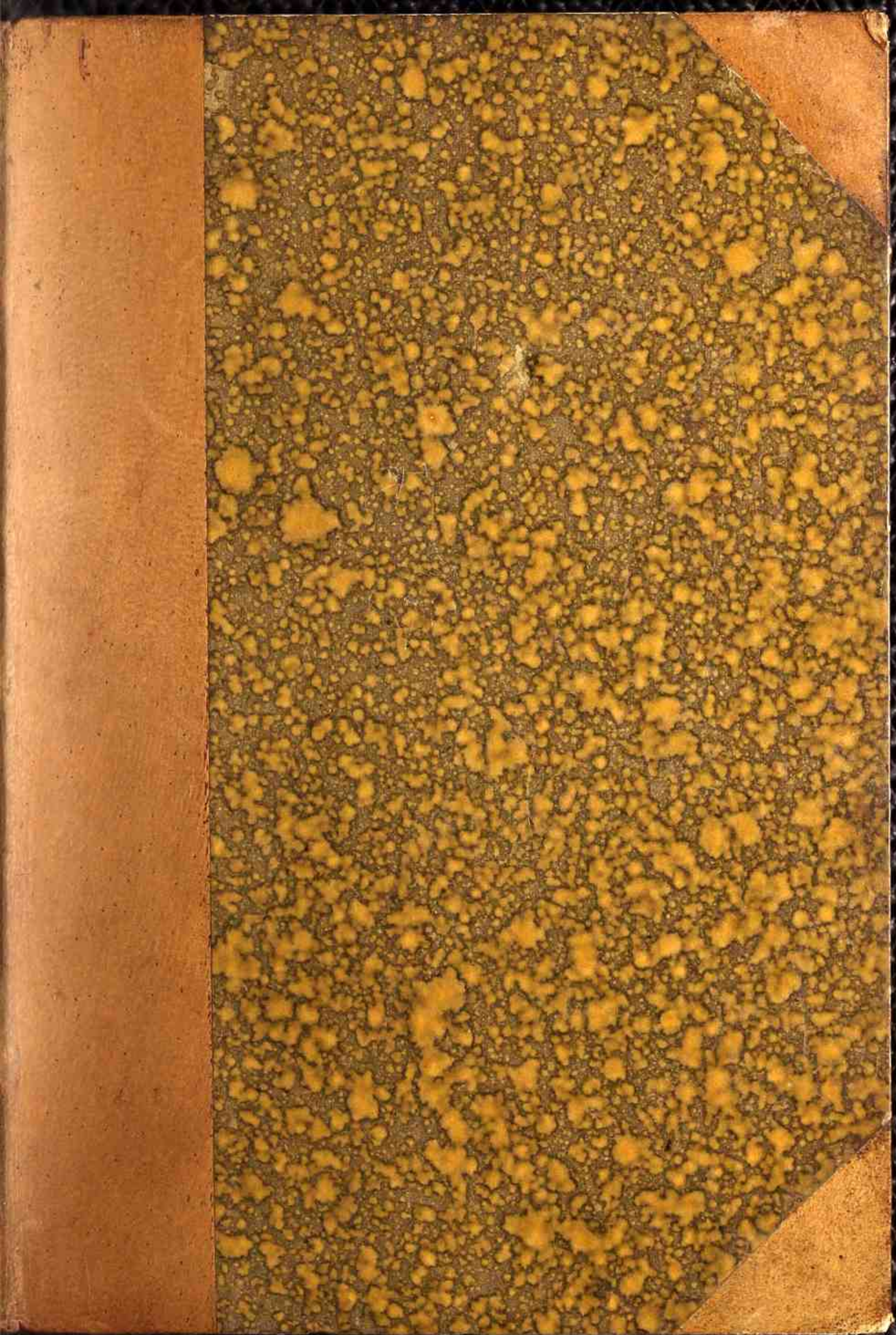
157 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

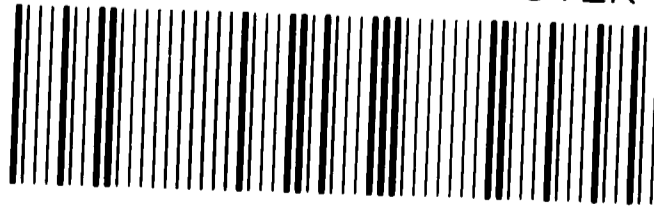
UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

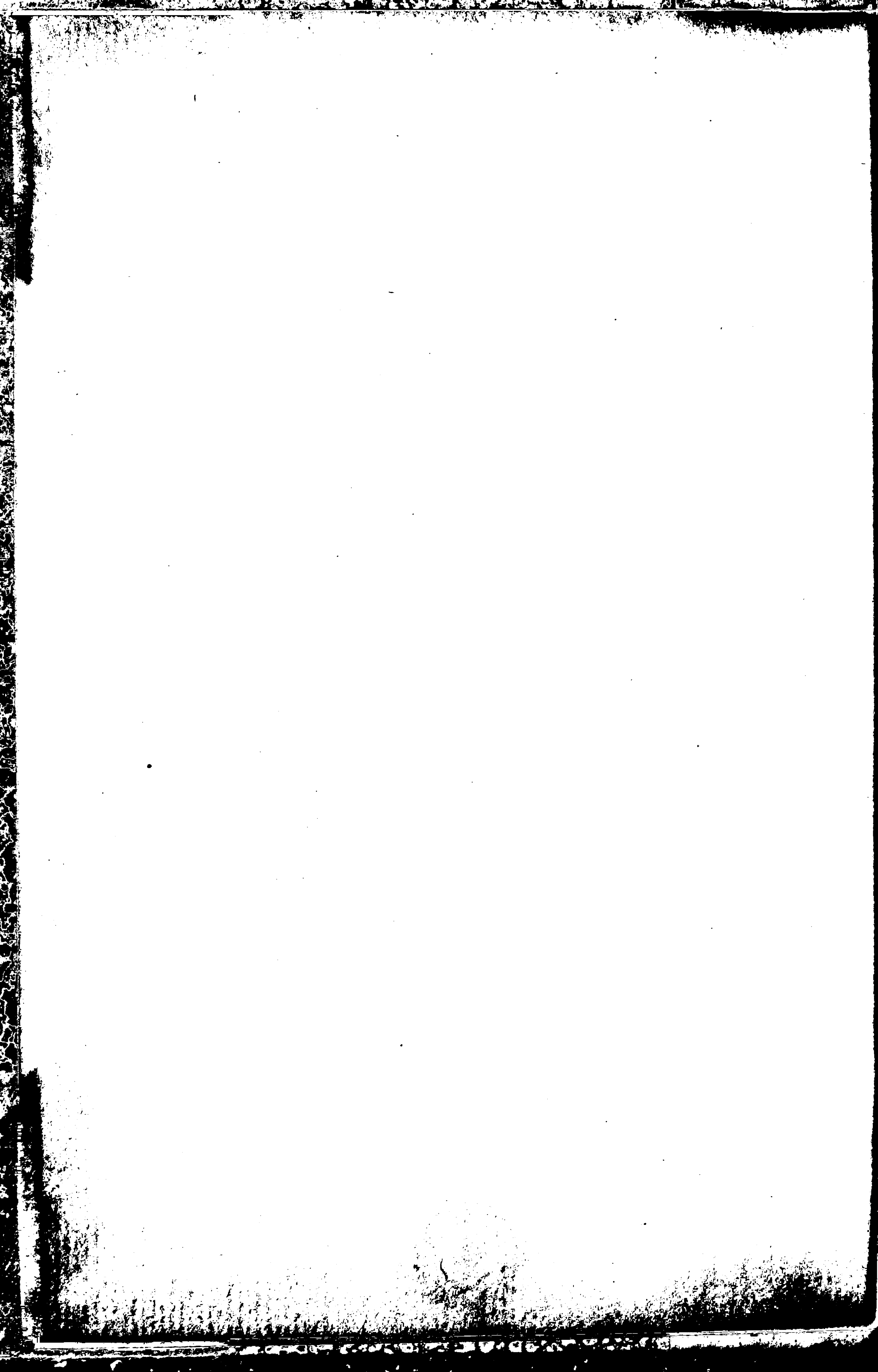
57, - 102.

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130023470188

Rose Bruhn:
MOR SARA.

KØBENHAVN · H. HAGERUPS FORLAG

HOVEDKOMMISSIONÆR FOR NORGE: H. ASCHEHOUG & Co.

Handwritten signature or mark, possibly 'H. Hagerup'.

MOR SARA TIL HOEL

MOR SARA

TIL HOEL

FORTÆLLING FRA
TRØNDELAGEN I
HALVFJERDSENE

AF

ROSE BRUHN

KØBENHAVN
H. HAGERUPS FORLAG

1901

TRIEBS BOGTRYKKERI (G.L.LIND & NUMA FRÆNKEL)

I.

DET er højt mod Nord, denne Fortælling foregaar.

Naar man er naaet saa langt som til Trondhjem, gaar man ombord i en af de smaa Fjorddampere, som ligger og vugger ude ved den lange Kaj, Side om Side med de store Lastbaade. En hel Dagsrejse sejler man saa gennem et Fjordlandskab saa skønt og rigt paa Ejenommeligheder som kun faa Steder i Norge.

Først passerer man Munkholmen, hvis graa og skumle Mure staar som et dystert Minde om svundne Tiders Despotisme.

Langs med Trondhjemsfjordens høje, skovbevoksede Fjelde, hvor hist og her Dalens Bygder med de spredte Huse og Gaarde titter frem, eller en hastende Bæk i skummende Flugt kommer ned fra den bratte Fjeldside og i et vellystigt Favntag med Fjorden styrter sig til dens Bryst, glider man nu og da omkring et Næs, lægger til ved en Brygge for at indtage

Passagerer og Gods, indtil man svinger brat om den næste Pynt og kommer ind i den dejlige Bugt ved Holsand, hvor i længst forsvundne Dage Næsekongen Alf havde sin Kongsgaard.

Forbi Øer og gennem trange Sunde bugter Dampbaaden sig, hist og her ser det ud som om alt var stængt af den bratte Fjeldvæg, men med fuld Fart gaar det omkring Fjeldsiden, og man har nu den lille Ø Trautra lige for, hvor de forvitrede Rester af Norges sidste Munkekloster lyser røde frem mellem de hvide Birkestammer.

Nu stiger Ytterøen stor og majestætisk op over alle de andre omliggende, og overalt, hvor man nu sejler, ser man den mægtige Kegle som en alvorlig Kæmpe, der vogter paa alt omkring sig.

Byen Levanger ligger gemt i en frugtbar Dalsænkning, Dampskibet bier her en Stund, inden det haster videre omkring Værdalsøen for at løbe ind imellem en Mængde fortryllende Smaaøer, som skovbevoksede i smilende Ynde ligger strøet omkring som lige saa mange svømmende Haver.

Ved Stoppestedet Tronæs er man naaet et godt Stykke paa Vej til Bunden af Fjorden. Men for at naa Tronsfjeldene, som hæver sig langt i det Fjerne, har vi endnu langt til Vejs Ende.

Vi maa følge den bugtende Landevej gennem Stiklestad og op ad, stadig op ad gennem Værdalen langsmed Lerelven, der brusende farer afsted mod Havet. Vejen bugter sig langs Fjeldsiden højere og højere op, saa højt, at man ikke i Dybet øjner Elven, kun hører dens mægtige Brusens dybt nede. Her gaar man forbi den én Gang saa prægtige Hærfos, som nu ingen Fos er mere. Tørlagt ligger den som et taust Minde om svundne Tiders Glans. Elven forandrede Leje ved det store Jordskred i Ulykkesaaret 1893. Da var det jo, at Dalen og en stor Del af Omverdenen rystedes i sin Grundvold ved Lermassernes pludselige Fremvæltning. I mægtige Bølger brød Leret frem, undergravet, som det var, af det underjordiske Vand.

Det kom over Menneskene som en Tyv om Natten med et Bulder som af hundrede Kanonskud. Mænd, Kvinder og Børn stirrede i Rædsel, de troede, Jorden skulde forgaa. Da Lermasserne i mægtige Bølger kom styrtende ned over Dalen, tog de alt levende og dødt med sig. Træer, Huse og Gaarde, alt hvirvledes rundt og knustes i denne Helvedes Dødedans, som jo nu hører Historien til.

Men lige lystig danser Elven afsted i sit nye Leje dybt under Vejen, som snart taber sig, jo nærmere man kommer Tronsfjeldene.

Her oppe paa Fjeldet laa Øvre Trons-

gaarden. Det sparsomme Jordsmon, som hørte til den, laa spredt som grønne Aaser imellem Fjeldknaserne, paa den fjerde Side af Gaarden hang det mørke Bjerg ludende udover som et værnende Tag.

Dejligt var det heroppe i den lange Sommerdag, naar Solen legede og spillede i de fjerne Bølger i Fjorden dybt nede. Endnu skønnere var her, naar Høsten klædte Fjeldet i al sin straalende Farvefylde fra luende rødt til det sarteste gule. — Men aller skønnest dog, naar Vintren lagde sin hvide Kaabe om Fjeld og Dal, saa det glitrede og lyste af Millioner Iskrystaller ret som i Æventyrets Vidunderland.

Velstanden paa Tronsgaarden stod ikke i noget Forhold til dens smukke Beliggenhed.

Der maatte kæmpes haardt for det daglige Brød, og Ejeren, Halfdan Trons, var allerede i sin bedste Manddomsalder saa udslidt, at Ryggen var kroget og Øjet sløvt.

Fem Sønner og tre Døtre havde han opfostret, og af disse var de fire ældste Sønner allerede godt fra Haanden og skøttede sig selv. Den ældste skulde have Gaarden, og de to næste var udvandret til Amerika og havde det godt derovre. Den fjerde var Fisker og tjente til Tider gode Penge ved Lofotfisket; han laa deroppe det meste af Aaret. Den femte Søn, der var yngst af dem alle, var Smertensbarnet,

han var aandssvag og tilmed legemlig brøstfældig. Han lignede en lille forkrøben Kylling, som var kommet for tidlig ud af Ægget. Hans Aandssvaghed var dog af stilfærdig Art, sky og stille gik han omkring og holdt til i Fjøset og Faarefolden.

Af de tre Døtre var den ældste gift med en Tømmermand og boede nede i Dalen, den næstældste, som hed Berit, var 18 Aar og gik endnu hjemme paa Gaarden for at hjælpe Moderen med Husets og Gaardens Skøtsel. Den yngste, Marit, var lille, spinkel og væver, med et Par store forundrede Øjne, som saa frejdigt og tillidsfuldt ud over den Verden, hun syntes laa saa lys nedenfor de mørke, alvorlige Tronsfjelde.

Moderen til denne store Børneflokk, Randi Trons, var lille og mager, Marit lignede hende mest, særlig de store, glansfulde Øjne saa man var Arv efter Moderen. Det lyse, krusede Haar kunde man ogsaa føre hen til samme Kilde, tiltrods for at Moderens paa dette Tidspunkt var stærkt graanet.

Gaarden laa ensomt; der var halve Mil til nærmeste Naboer. Der førte ikke Kørevej helt op til den; langt nedenfor, hvor de nærmeste Gaarde laa, ophørte Vejen, fordi det var saa ulændt og brydsomt at føre den videre gennem Myrjord og de stride Bække, der, ret som det

var, kom styrtende ned over Fjeldsiderne. Men hvor Vejen hørte op, bugtede der sig den mest fortryllende Fjeldsti gennem Skær og Kløfter op til Tronsgaarden, — ja langt videre gik den, — helt op til Højfjeldet, hvor Sætrene laa i Trægrænsen, og hvor Ørn, Bjørn og Vildrenen holdt til. Om Sommeren maatte alt, hvad der skulde tilføres Gaarden, transporteres med Kløvhestene, disse smaa, stærke Heste, som med en aldrig svigtende Sikkerhed fandt de Steder i Fjeldet, hvor der var fremkommeligst. Om Vinteren derimod var Forbindelsen med Yderverden i Reglen lettere, for naar Sneen lagde sit bløde Dække over alt, fyldte Kløfter og Fjeldrevnerne, da gik det lystigt paa Kjælke, Ski og med Slæde nedad til Dalen og Bygden.

Men det kunde ogsaa hænde, at Sneen faldt saa stærkt, at al Færdsel var umulig, saa Gaarden i flere Maaneder kunde ligge udestængt fra Omverdenen som en uindtagelig Fæstning. Da gjaldt det om at være godt forsynet med Fødemidler baade til Folk og Fæ; thi ellers gik det formeget ud over Kvægbesætningen, den som for Resten ikke var i den bedste Foderstand. En stræng Vinter var det hændt, at Tronsgaarden i henved fire Maaneder var afspærret fra Yderverdenen. Snemasserne havde ligget i flere Alens Højde over Huslængerne, og ikke før Vaarflommen kom, langt hen i Maj,

kunde de øjne Dalen og Bygden nedenfor. Fra den mærkelige Vinter skrev de ogsaa deres Tidsregning deroppe, og endnu, naar der skulde erindres et eller andet, sagdes der: »Det var saa og saa længe efter »den haarde Vinter«, eller det var lige før« o. s. v.

I en anden streng Vinter var det, at Omgangsskolemesteren var bleven indesneet hos dem. Og det Herrens Aar var næsten lige saa mærkeligt.

Han havde endt sin Rundtur og kom vandrende fra Størdalsfjeldene nedover Tronsfjeldet for derfra videre at fortsætte Vejen til Værdalen, hvor han skulde begynde Vinterhalvaaret paa Gaarden Grundet nede ved Skydsskiftet.

Han kom over Højfjeldet med Skierne over Nakken og Rypesækken paa Ryggen. Paa disse senhøst Udflugter maatte han altid tage Skierne med, for det kunde jo hænde, at Sneen pludselig overfaldt ham paa Højfjeldet, og da var det den visse Død, hvis han ikke havde disse ved Haanden for at fortne paa Vandringen.

Han var altid en kær ventet Gæst, og han plejede i Reglen om Høsten at forblive paa Tronsgaarden en fjorten Dags Tid, inden han for Alvor tog fat paa sin Vintergerning nede i Dalen.

Det var en af de sidste Dage i November. Frosten havde for længe siden gjort Løvskoven

bar, og oppe paa Højfjeldet laa Sneen i store, hvide Fonner og varslede om den Vinter, der hver Dag kunde melde sig i hele sin impone- rende Vælde. Aftenen forud havde et prægtigt Nordlys oplyst den nordvestlige Himmel: »Det varsler grum Vinter,« havde gamle Folk sagt.

Næste Dag kunde det mørke Fjeld ikke skelnes fra den uvejrstunge Himmel. Dagen var brudt frem med smaa, korte Vindstød, der pibende fløj om Fjøs og Laave. Og som Dagen hældede, tiltog Stormen, og Snefoget begyndte.

Da var det — lige før Mørket for Alvor sænkede sig — at det bankede paa Forstue- døren i Tronsgaarden, og Birger Sandvik, Skole- mesteren, hvid og tilsneet stod udenfor og rystede Uvejrets Mærker af sig.

»Hvem i Herrens Navn kan det dog være, der er kommet ud for sligt Vejr i Mørke og Snekave?« sagde Tronsbonden, som sad nær- mest Ildstedet med Gruen i den store Fælles- stue. Han rejste sig, gik ud og lindede paa Klinken.

»Jeg tænker, det er vildfarende Folk fra Fjeldet,« sagde Randi, idet hun nysgerrigt og halvt forventningsfuldt vendte sig sindigt mod Indgangsdøren. »Krist være lovet, at de dog er naaet hertil, hvor her er Folk og Ly,« føjede hun stille til.

»Men, i Jesu Navn, er det Dig, Skolemester,«

udbrød hun, mens hun af bare Overraskelse maatte sætte sig ned paa Kraaken ved Ildstedet, og slap Sleven, som hun rørte i Kvældsgrøden med. Men det var ikke mange Øjeblikke, den lille vævre Kone sad der i Ro.

»Berit, kom her og rør i Gryden, — og Du, Marit, hent Uldskoene --- for ja, men, om vi da ikke maa ha' han Skolemesteren lagt til tørre her bag Ovnene.«

Og nu foregik under stor Iver og Hjælp-somhed Afklædningen Stykke for Stykke, indtil han med kun Bukserne paa stod der midt i Stuen, og disse var i Iveren sikkert ogsaa strøget med, dersom han ikke bestemt havde værget sig.

»Tak, tak, vesle Jentunge, nu gi'r den sig.« Marit laa næsten flad langs ad Gulvet, mens hun trak og sled af alle Kræfter i Skolemesterens lange Støvler.

»Se saa, nu strøg den.« Marit rullede til sin egen store Fryd flere Gange rundt paa Gulvet, og gik med endnu mere straalende Humør løs paa den anden Støvle, for kort efter atter at rulle rundt.

»Ja, Du kan altid hjælpe mig, hvad skulde jeg dog gøre, hvis jeg ikke havde Dig, Vesle-ungen. Kom nu herhen og lad mig rigtig se paa Dig! Er Du bleven stor, kæk og snild, siden jeg sidst var her? — Aa ja, saamænd,

der er nok Maade med det, ser jeg. Rigtig Styggen er Du blevet, — nej, nej, det nytter ikke, Du stryger Dig ind til mig, som en kælen liden Kattepus, — Du er ikke bleven vakker, siger jeg — ikke det Gran vakker, hører Du!« — Han strøg det lyse, viltre Haar fra det blege Barneansigt, mens han betragtede hende med et slet skjult Velbehag, der fik Moderen henne ved Gruen til stolt og forstaaende at nikke til ham.

Birger Sandvik var en Mand i Slutningen af Tyverne. Høj og bredskuldret, med et ovalt Ansigt, der omsluttedes af mørkt Haar og mørkt Helskæg. De noget strenge Øjne var gemt under sorte, svære Bryn, men det strenge Udtryk lagde det stille, varme Smil, som dulgte sig om den fyldige Mund, straks et forsonende Skær over.

Han havde af egen fri Villie valgt sig en streng Lod her i Livet. Han var Søn af en Storbonde og stammede ovre fra Hoelgaarden paa den anden Side af Fjorden i det frugtbare Dalstrøg ad Stenkær-Kanten til Som ældste Søn skulle han have været Arvtager til den store, rige Odelsgaard; men da hans Evner og Anlæg ikke gik i Retning af at dyrke Jorden, afgav han allerede i Myndighedsalderen sin Førstefødselsret til sin næstældste Broder, mens han selv drog syd paa til Bergen for at ud-

danne sig til Lærergerningen paa Seminariet der. I fire Aar sad han paa Skolebænken og blev saa demitteret med en 1ste Karakter. Da han kom hjem, var det hans Hensigt at søge Embede i en eller anden Del af hans store Hjembygd, men stadig paavirket af sin Moder, som sad Enke paa Hoelgaarden, og som ikke kunde tilgive ham, at han svigtede sin Fødsels Kald, opgav han at leve i hendes Nærhed, og da var det, at en Gang paa en flere Ugers Fjeldvandring i det nordenfjeldske, hans Tanker lidt efter lidt tog en anden Retning. Han saa nemlig paa disse Vandringer, hvor stedmoderlig Fjeldbygderne blev behandlet med Hensyn til Undervisningen. Spredte og afsondrede, som Hjemmene laa omkring paa Fjeldene, med de besværligste Samfærdselsmidler, var det jo vanskeligt for disse at give Børnene en ordentlig Undervisning. De Omgangsskolelærere, der blev sendt ud til de fjerne Fjeldtrakter, hørte sjeldent til de Mennesker, som tog sig deres Kald alvorligt. Oftest var det tarveligt og overfladisk uddannede Mennesker, for hvem det omflakkende Liv var særligt tiltrækkende. Tit betød det Svir, Spil og Slagsmaal, naar Omgangslæreren kom til Gaarde, og netop som Svirebroder var han tit en velkommen Gæst.

Da derfor Birger Sandvik, med sin forholdsvis store Arv, følte sig som fri Mand, valgte han til Slægt og Venners dybe Forundring — ja, næsten Foragt — den Gerning at være Omgangslærer.

Og nu var han paa denne sin Vandring atter naaet til Tronsgaarden.

Af den store Børneflokk her paa Gaarden havde hidtil ingen røbet særlige Evner. Kun Marit viste særdeles gode Anlæg og vilde saa inderlig gerne have dem udviklet.

Allerede som ganske lille Pige havde Birger følt sig tiltrukket af hende. Naar hun lagde sin lille Haand i hans og traskede med ham over alt i Fjøs og Lade, viste ham Lammene, Gedekiddene og Smaagrisene, mens hun pludrende fortalte ham om alle de Mærkværdigheder, hun havde opdaget hos de enkelte, da kunde han blive helt varm og lytte til hendes Tale, som om det var hende, der havde saa meget at lære ham.

Dyrene var jo hendes Kammerater, derfor levede hun saa inderligt med dem i sin lille Barneverden.

Eller, naar hun en Sommerdag fulgte ham op paa Fjeldet, og de to sad sammen og saa ned over Dalen og den blinkende Fjord, da trængte alle de Spørgsmaal sig frem, som længe havde ligget gemt i den lille Hjerne.

»Du, Skolemester, hvor kan det være, at Fjorden sommetider ser saa sort og mørk ud? Den har da ikke noget at være bedrøvet for?«

»Jo, Marit, det er, naar Solen ikke smiler og blinker til den, og naar de store, tunge Skyer hænger truende over den og varsler Regn, Storm og Uvejr!«

»Un—u da, — saa er det, den vender det hvide ud af Øjnene og bliver sint ligesom Tullingen*) vor. — Men Du, saa snil den kan være, naar den ligger og smiler og blinker dernede, ligesom den listigt kaldte: Kom, Marit, kom Marit!«

»Det er, naar Solen kysser den, da bliver den saa overvætted glad, for saa er det jo bare Lys i Lys og Smil i Smil altsammen.«

»Du, Skolemester, Du siger saa tit, at Verden er saa stor. Er den da større end alt det, vi kan se heroppe fra?«

»Ja, Du kan da tro, den er meget, meget større!«

»Er der noget, der borte bag Fjeldene paa den anden Side af Fjorden?«

»Derude ligger Havet, det store, stolte Nordhav, hvor Skibene sejler til fremmede Lande med Fisk og Tømmer, Vildt og Dyreskind, Marmor og Skifer fra vore Fjelde, — og saa

*) Benævnelse for Sindssyge.

kommer de tilbage med mange mærkelige Ting i Stedet for, Porcellæn og Silketøjer, Vin og Frugter, Kul og Tobak og sjældne Træsorter, som ikke kan gro i vor Jordbund.«

»Og saa meget vakkert de ser der borte, ikke sandt Du?«

»Aa, jo — meget vakkert og meget stygt. Det er ikke altsammen vakkert, hvad der kommer ude fra!«

»Bare jeg ogsaa en Gang kunde komme did. Kunde Du ikke tage mig i Haanden, saa vi kunde gaa der over Fjeldene, hvor Solen skinner rødest, og sejle langt bort over Havet og se alt det mærkelige, som ligger bag ved?« Hun pegede med sin Finger mod de fjerne, blaanende Fjelde mod Vest, og hendes store Barneøjne saa sælsomt drømmende ud.

»Saa min lille Marit begynder allerede at faa Udve. — Snille Barnet mit, det er altfor tidligt. Du faa vente, Din Tid kommer nok. Først maa man blive stor og stærk og klog, inden man drager ud i den store Verden.«

»Stor og stærk, det kan jeg maaske nok blive, — men klog, Du, det er vist ikke saa let at greje det?« — Pludselig fløj der et Smil over Marits Ansigt: »Skolemester, klog det kan Du gøre mig!«

»Blot jeg kunde Marit! Men hjælpe Dig, saa godt jeg formaar, det skal jeg!«

Hun slog de spinkle Arme om hans Hals, saa ham ind i Øjet og hviskede ganske sagte:

»Tak, Du snille, snille Skolemester, Du holder altid, hvad Du lover.«

Og Forbundet var sluttet, fast og inderligt som det, der tør staa sin Prøve.

Og nu var han her paa Tronsgaarden midt imellem alle dem, der havde ham kær.

Han følte Velværet, ikke alene som den Vejfarende, der i mange Timer har døjet ondt, men som den, der har naaet sikker Havn. For der er godt at være, hvor trofaste Barneøjne holder Vagt.

Marit, hans lille Veninde, havde listet sig ind mellem hans Knæ, og stod nu og udspurgte ham om Vandringsen over Fjeldet, — for han havde altid saa meget dejligt at fortælle hende, naar han saadan kom oppe fra de store Vidder. Han saa og oplevede saa meget vidunderligt og kunde fortælle om det som ingen anden.

»Du, Skolemester, hvad lignede Tyrifjeldet nu?«

»Det lignede en gammel, gammel Gubbe. Han havde saadan et alvorligt Ansigt, det hvide Skæg hang ham langt ned paa Brystet, Ansigtet vendte han opad, det var, som han bedende saa lige ind i Himlen. Men det, han

saa, var ogsaa vakkert, kan Du tro. For mens han saadan stod, kom Nordlyset springende. Først som en lille Flamme i Nord bagved ham. Saa kom der en til, og en til og nok en, indtil de blev til mange, mange lysende Flammer, der skyndte sig opad i lette, fine, skælvende Lysstraler. Stadig kom der flere i Følge, — det var, ligesom den ene lokkede den anden. Men lige paa en Gang gled de sammen og blev til et bredt Baand, en straalende Lysvej, der med Lynets Hurtighed slyngede sig rundt om hele Himmelhvælvingen.

Aa, — hvor det skiftede, legede og dansede! Det var som en flammende Taagedans paa Stjernetæpper! Hurtigere, lettere og finere end Tankens Flugt mod Himlen.

Saa blev det pludselig til en dejlig Krone, der straaledede i de vakreste Farver. Og tænk Dig, Marit, hele denne underskønne, regnbuefarvede Krone lagde sig om den gamle Gubbes hvide Isse! Men kun kort varede det, for spillevende er jo Nordlysstralerne. Atter fór de legende omkring og straaledede i rødt og grønt og violblaat; det blev til legende Alfer i Slørdragter, saa lette og fine, som kun Farver af Lys og Straaler kan blive det. Der lød en sagte Hvisken i Luften, det kom som et dæmpet Suk af Bølger mod den tause Strand. — Marit, sliq saa Tyri-fjeldet ud under Nordlyshimlen.«

Marit drog Vejret dybt, hun havde slet ikke turdet trække det helt ud, mens Sandvik talte, saa bange var hun for, at et eneste Ord skulde gaa tabt.

»Hvad saa Du mere?« kom det sagte.

»Ja, Vennen min, jeg saa meget mere, men det gemmer vi til i Morgen og de andre Dage, for jeg er bange for, I ikke slipper af med mig for det første, slig som Sneen flyger«.

Og Dagene blev til Uger og Ugerne til Maaneder, — og stadig dryssede Skyerne Sne-masserne ned over Fjeldene og lagde deres hvide, tætte Kaabe over Lier og Kløfter. Naar Solen en Gang imellem brød frem, da var det over en Verden i Brudedragt med et Slør saa fint og sart, at det i Klarhed smeltede sammen med Himlen.

Birger Sandviks lange Vinterophold paa Tronsgaarden blev en af Mærkepælene i Marits Liv, for aldrig før havde hun faaet en saa lang og samlet Undervisning, og aldrig før havde Tørsten efter Kundskab saadan gennemstrømmet hende som netop nu, da hun fik Anledning til daglig at nippe lidt til den.

Hun gik nu i sit trettende Aar og var i aandelig Henseende ikke saa lidt forud for sin Alder. Hun ejede en fin, instinktmæssig Opfat-

telse og forstod med Lethed at tilegne sig alt det, hun hørte og saa omkring sig. Naar hun stille sad og lyttede efter det, Sandvik fortalte hende, da var det undertiden, som uanede Kilder inde i hendes Sjæl pludselig kunde give sig til at risle, og han følte Kræfter røre sig i hende som fyldte ham med Undren.

Det blev heller ikke ved de tørre Undervisningstimer, det var Ven, der talte med Ven, enten det nu var Historie eller Naturlære, der lig et broget Baand slyngede sig gennem Talen. Men ingen forstod heller som han at drage det skjulte frem og faa Barnet til at lytte og spørge.

Hver Aften bad Marit til Gud om, at han vilde lade Sneen dale og Vintren stænge for Skolemesteren, saa hun kunde beholde ham heroppe paa Tronsgaarden længe — længe.

Og Vintren stængte for Birger Sandvik. Først hen i Februar blev Fjeldet saa tilgængeligt, at der for Skiløbere blev farbart ned til Dalen.

Men Marit havde faaet Lov til at følge med Skolemesteren ned til Gaarden Grundet, for der at fortsætte med Undervisningen i de Par Maaneder, han rejste om fra Gaard til Gaard og underviste i Dalen.

»Du faa hilse Mette Grundet saa meget fra mig da, og sige, at et Par Bismerpund Gris skal jeg nok fly indenfor til hende, naar Folk

fra Fjeldet kan naa frem,« sagde Faderen, mens han bøjede sig ned for at se om Skierne nu ogsaa var bundet saadan, at de let kunde glide af, hvis hun stupte, for det var jo Langfart, hun skulde paa.

Moderen stak Marit en Sølvdaler i Haanden, strøg hende taus over Kinden, vendte sig og gik stille ind.

Men Marit lagde straalende glad sin Haand i Birger Sandviks, — og ned ad bar det, saa Sneen fæg om dem.

II.

ENDELIG begyndte det at blive Vaar nede i Dalen.

Det mærkedes ikke paa Landskabet, for det var endnu hvidt. Det var Elven, som først begyndte at blive utaalmodig over den lange Vinter.

Den havde maattet ligge rolig og islagt, i Gud ved hvor lange Tider. Nu syntes den, det kunde være nok for denne Gang. Først begyndte den lidt uroligt at brumme og gi' sig. Det kom som stønnende Suk fra en vaagnende Kæmpe. Den rystede sit svære Legeme, saa Isen revnede, og Fjeldene gav drønende Genlyd af dens længe prøvede Taalmod.

Der brødes en Isflage. Langsamt hævedes den og gled op paa den faste Is. Elven var ikke ond, den vilde kun have Luft, og derfor rislede den stilfærdigt, næsten kærtegnende ned over Isen. Gled i en mild Strøm helt ind til Kanten, vækkede den slumrende Jord og kildrede

ganske let Birkens følsomme Nerver, den vaagnede pludselig og rystede de lange, hængende Grene, saa Sne og Rim dryssede.

Begyndelsen var gjort, og Forbundsfællerne rykkede frem. En fejende Vestenvind kom strygende og gjorde Underværker paa Sneen, Solen sendte milde Blink, saa al den Sne, som holdt sig tilbage, blev rørt og sank skamfuld i Jorden eller løsnede sig og flød grædende nedover Fjeldsiderne. Nu maatte den gi' sig, for selv Jorden under den blev Forræder, og saa kastede den sig da paa Naade og Unaade ud over det bratte Fjæld, saa det skvæt i de Folk, som hørte, hvor heftigt den tog paa Vej.

Men Elven dernede svulmede af Stolthed, nu kom jo Vaarflommen!

Hver lille sladrende Bæk, som hæsblæsende styrtede ned fra Fjeldet med Tømmerstokkene i Favnen, fortalte om Barpletter i Lierne og om, hvordan det spjættede i Birkene.

Mere og mere ellevild blev Elven, efter som Sneen forvandlede og svandt hen i Taarer. I hvirvlende Fart, som en kogende og sydende Strøm bruste den frem, den larmede i ubændig Rasen, det var, som alle Fjeldets og Skovens vilde Aander var løsslupne og i gigantisk Dans fejrede en Hexesabbath. I dukkende, hvirvlende Dans hævedes og sænkede Tømmerstokkene, Elven krystede dem i sin

Favn, kastede dem fra sig igen, for atter en Stund efter at lade dem ride det vilde Ridt paa dens skummende Nakke, indtil den selv træt og opgivende styrtede sig med sit Rov i Fjorden.

Oppe i Lierne blev der hastende Travlhed. Bregnerne, som havde søgt Læ under det gamle Løv og Sneen, fik nu Fart over sig og rullede sirligt de lange, grønne Stængler op mod Solen, plirede nysgerrigt til alle Sider og strakte saa med ét de lange Arme mod Lyset, fik et Kys af Solen og foldede til Tak det fine, skælvende Løv ud.

Og som det gik Bregnerne, gik det Blomsterne. Først kiggede Blaavejsen forsigtig frem og foldede sin mørkeblaa Kjortel ud, hun er slet ikke bange for Sneen, for hun ved, at hun staar saa nydelig til det hvide. Men naar Hvidvejsen kommer, da maa Sneen være som blæst bort, for hun er saa fin og kuldsvær, at hun skælver, blot hun ser en Istap i Fjeldrevnerne.

Nu kommer de alle myldrende frem, der kan slet ikke holdes Tal paa dem, saadan hilser og nejer de for hinanden. Den lille Viol er saa undselig, at den næppe tør se op. Saa kommer den bløde, skinnende Knapsoløje og den fine, rødme Myrblomst, som er saa undselig, fordi den højtidelige Præstekrave staar saa fornemt og pukker paa al sin Spaadoms-

gave lige over den. Der kommer Skovstjernen og den dejlige Pyrola, hun er en af de aller fornemste, fordi hun har svøbt sig ind i en hvid, duftende Kaabe, den, hun slet ikke kaster, førend Solen har gjort Stormkur til hende. Til allersidst kommer Linnéaen med alle sine smaa, lyserøde Blomsterklokker. Som lette Lysalfer sidder de og vipper paa de lange Ranker, alle Vegne slynger de deres fine Stængler, bugter sig ud og ind gennem det fugtige Mos og lægger sig yndefuldt og kælent omkring Granernes Rødder. — Jo, — jo, der var Liv og Travlhed i Skoven. Her levedes et broget Rigdomsliv, hvor den store Moder Natur var Festens Dronning og bredte de dejligste Blomstertæpper, og hvor Taagedansen gik i de lange, lyse Dage og Nætter.

Tiden var gaaet hurtigt for Marit.

I tre Maaneder havde hun siddet paa Skolebænk, snart hist, snart her med de andre Børn. Det havde været saa lyst og let altsammen — baade i Legen og Alvoren. Bestandig havde hun været den første, — det var vel ogsaa det, der gjorde alt saa let. Ingen nemmede og opfattede hurtigere end hun, og ingen var snarere i Vendingen baade i Kjælkebakkerne og i Skihoppet end netop hun.

Hjemme paa Tronsgaarden havde Moderen i de lange Vinteraftener lært hende de gamle nationale Folkedanse. Naar Faderen, som havde et godt musikalsk Øre, sad paa Krakken ved Ildstedet og strøg Felen i lange, vemodigt smeltende Toner, da havde Marit, med en hende medfødt Ynde vugget sig efter Rythmen, og det var halvt ubevidst blevet til Dans, — og hendes Øjne havde lyst med en sælsom Glans, som var hun inde i en hel anden Verden. Moderen kunde falde hen i Undren over Barnet. Naar det saadan dansede, da traadte hendes egen Barndom og Ungdom lyslevende frem, og hun mindedes de Stunder, da hun som Bygdens gildeste Jente traadte Dansen i Legestuerne og var den, hvorum der stod Strid blandt de bedste Dansere.

Hernede i Dalen gik det Marit ligesom Moderen i sin Tid i Legestuerne. Skønt Barn blev hun uvilkaarlig Sjælen i Dansen om Kvælden, naar Gutter og Piger efter endt Gerning samledes, og Felen blev taget ned fra Væggen, og der sattes i med Hallingen og Springdansen. Naar Pigerne taktfast og tungt traadte Dansen, som var det en Styrkeprøve, det gjaldt, da kunde Marit brat fare til og spændigt og yndefuldt danse for, saa de alle undrede sig.

Og underligt nok — hun ikke blot taaltes

i de Voksnes Lag, hun ligefrem søgtes af dem. Den gamle Amund Spillemand, der nød stor Anseelse i Bygden, havde nu ogsaa gjort sit til det, han havde lavet et Tonestykke til en Naturdans udelukkende for Marit, og efter den dansede hun Killebukkens Dans, hvori hun med uforlignelig komisk Ynde efterlignede den gratiøse og kaade lille Gedebuk. Med Hovedet paa Skakke og i vilde Spring tumlede hun sig, saa de alle var krogede af Latter. — — — Jo, det var Marit her og Marit der, — alle holdt de af hende. —

Men netop nu var Tiden leden, og Sandvik skulde atter paa Vandring. Denne Gang til Sommerskolen helt nede ved Fjorden.

Hjemme fra Tronsgaarden var der skikket Bud til Marit, at nu maatte hun komme tilbage for at være med til at føre Buskaben til Sæteren.

Det plejede altid at være Fest for hende, den Dag det skete; men denne Gang var det anderledes. For første Gang i sit Liv havde hun i længere Tid været sammen med jævnaldrende, — og det var slet ikke saa let at skilles fra dem; men det aller værste var dog, at hun nu skulde skilles fra Skolemesteren, ham, hun holdt saa meget af.

Han stod nu og pakkede sin Randsel for at være rede til at drage afsted næste Morgen

ganske tidlig. Marit sad stille paa Bænken under Vinduet og saa til.

Nu og da rakte han hende en Bog, som hun maatte laane for at tage med paa Fjeldet. Marit var saa beklemmt.

»Nu faar Du huske lidt paa mig og ikke glemme alt for meget, til vi ses igen til Høst«, sagde han.

»Du skjønner da det, Skolemester«.

Lidt efter kom det med Graad i Stemmen: »Saa faar Du ha' saa mange Tak, fordi Du har været saa snild imod mig«. Hun stak sin lille, brune Haand ind under hans store, bøjede Hovedet ned paa den anden Arm og hulkede.

Han slap Rypesækken og var hurtigt hos hende, strøg hende varligt over Haaret og talte godt til hende.

»Min lille Marit, ikke graate, — jeg kommer jo igen i Høst. Og mens jeg nu er borte, skal Du gaa der oppe paa Fjeldet og rigtig sole Dig, saa Du bliver en stor og stærk Jentunge, til vi atter skal tage fat paa Videnskaben. — Tør nu Øjnene, saa gaar vi to en liden Trip for os selv, inden Dagen lider, — for i Morgen tidlig, naar Du vaagner, da er jeg allerede langt nede i Dalen.

Kom saa Marit! Nu gaar Du og Birger Sandvik op i Aasen. Skolemesteren, ham lader vi herefter helt fare. Nu er det kun Vennen

Birger og Dig, der skal have det lidt hyggeligt sammen«.

De fulgte Vejen langs Elven op til Hærfossen, her drejede de til Venstre og gik ad en lille Fjeldsti op paa Lefsvigtind, bag hvilket der laa et lille Fjeldvand. Mørkt og stille ligger det der i det svindende Sollys, kun Vindens sagte, legende Sus i det unge Birkeløv mere føles end høres naar Grenene bøjer sig mod Spejlfladen og gengiver Billedet af de hvide Stammer og skælvende Blade.

Han gik syngende foran.

»Jeg fandt jo paa Vejen en dunkel Lund,
 hvor Alferne er til Huse.
 Husk der at gaa med lukket Mund.
 selv Nøkken derinde lader kun
 sagte sin Harpe bruse.«

Birger stod stille. »Tys, hører Du de lange, smeltende Toner, som dirrer i Luften og blander sig med Bækkens Rislen?«

Der fór et lystigt Smil over Marits Ansigt, glad, som hun altid var, naar hun travede om ude.

»Nej, Skolemester, Du Birger, mener jeg, — jeg hørte blot Dig synge før. Og det, jeg nu hører, er en Rypehøne, som kalder paa sine Kyllinger. — Sy-y-ys — hører Du, kra, kra, ha, ha, ha, ha! — Er det ikke morsomt, Du, maa vi ikke le med?« Og hun lo, saa det rungede,

og han lo og var straks ivrigt med; begge kastede de sig ned i Mosset og holdt Hænderne for Munden for ikke at forstyrre Rypemor', der flaksende holdt sig i Luften og blev ved at kalde.

Pludselig lød der et svagt lille Pip lige ved dem, og der stikker et lille graabrunt Hoved frem i en Blaabærtue, der kom et til og nok et. Da Marit forsigtigt nærmede sig, ser hun, de er dumpet lige op i en Rypefamilie.

»Aa, nej, Du, hvor vakre de er«. Marit tager varsomt en af Kyllingerne i Haanden og stryger den blødt henad Ryggen og Vingerne. Den er saa lille, at den rent forsvinder i hendes Haand, dens lille Hjerte skælver i Angst, og de store, sorte Øjne lyser saa sælsomt imod hende.

»Vær ikke saa ræd, jeg skal ikke gøre Dig noget ondt«, siger Marit og sætter den varsomt ned i Lyngen, hvor den straks piler afsted hen til de andre for at skjule sig, indtil Moderen, som baskende med Vingerne stadig har holdt sig paa Afstand over Hovedet paa dem, nu nærmer sig og faar kaldt Flokken til sig.

»Se, det er Familieliv i Skoven, Marit! Saa Du, hvor den Rypemor' var glad for sine smaa Unger, og saa Du, hvor ængstelig hendes smaa, snare Øjne fulgte os, da Du havde fat i en af hendes Børn? I mange Dage har hun ligget og ruget paa Æggene og holdt trofast ud, skønt

Vejret har været koldt og barskt. Saa en Dag pippede det inde i Æggene, og hun forstod, at nu blev der snart nyt Liv omkring hende. Taalmodig laa hun og ventede, til de skulde komme, og naar hun blev sulten og skulde ud for at finde sig lidt Mad, da kaldte hun Hannen til sig og fik ham til at lægge sig paa Æggene, for at de smaa Liv derinde ikke skulde fryse.

Saadan værner baade Far og Mor ogsaa blandt Dyrene om deres smaa Unger, akkurat ligesom hos Menneskene.«

»Jamen, hvem passer paa Blomsterne, Du?«

»Blomsterne, de lever og fryder sig, saalænge Sommeren varer, og naar den er slut, saa gaar de til Hvile, for til næste Sommer atter at vaagne som en ny og frisk lille Spire, der knoppes og blomstrer og atter dør for at give Plads til andre.

Se nu denne Linnéa, ogsaa her leves Familie-liv. Den høje, ranke Støvdrager midt i Blomsten, det er Linnéafar, og den fine, lille Støvkrans midt nede i Bægeret, det er Linnéamor. Saa falder der en Dag lidt Blomstestøv fra Støvdrageren ned til Støvvejen, og dette gemmer den paa, til det bliver modent. Saa aabner den sig, og Frøet falder til Jorden, vokser og bliver en ny lille Blomst, et nyt lille Blomsterbarn«.

»Aa, Birger, hvor vakkert!«

»Ja, Marit, slig er Livet baade blandt Blomster og Græs, Dyr og Mennesker. Men vi Mennesker er alligevel meget mere, for naar vi en Gang bøjer vore Hoveder og lægger os til Hvile som Blomsterne, saa dør vi ikke for det. Nej, vi lever videre i Erindringen hos dem, vi gaar bort fra, og dør i Haab og Fortrøstning til et rigt og herligt Liv hos Gud. For, ikke sandt, naar jeg en Gang er borte, fjernt fra Dig, da vil jeg alligevel leve herinde i Dit Hjerte. Og Du vil en Gang fortælle andre om mig. Du vil fortælle dem alt, hvad jeg har fortalt Dig; men smukkere og meget bedre, om det rige, vidunderlige Menneskeliv?«

»Nej, — ingen er som Du, Birger, — — og ingen — slet ingen kan fortælle smukkere end Du.« —

»Det siger Du nu, Marit. Men den Tid kan komme, hvor alle Dine Tanker og Længsler tager en anden Retning. — — Og skulde det saa hænde, at disse Tanker og disse Længsler kom til at visne, inden de sætter Blomst, husk da, at der her i mit Hjerte er gemt noget for Dig, som aldrig vil dø.«

Marit saa op paa ham. Hun nikkede; men hun forstod ham ikke.

III.

SOMMEREN gik med lyse Dage og lyse Nætter
oppe paa Højfjeldet.

Marit hjalp Berit paa Sæteren, læste de
Bøger, Sandvik havde laant hende, og fordøjede
dem paa sin Vis paa lange, ensomme Fjeld-
vandring.

Her ligger en Verden i Stilhed, saa vidunder-
ligt fyldt med Fred.

Luften er klar, lys og let. Det er, som
selve Sollyset dirrer i Glæde. For det er Solen
som tvinger alle Ting til at tale. Det kimer
sagte fra Blaaklokker og Lyngblomst. — Her-
oppe ringer det altid sammen til Højtid.

Hvad er det, de fortæller, de stolte Fjelde
der langt borte i den hvidslørede Himmelrand?

Hvad er det, de hvisker til hinanden om
Aftenen, naar de løfter deres stolte Hoveder og
dækker sig med Aftenrøden?

Hvem har stoltere Skrud end de? Findes
der noget Steds saa herlige Klædebaand.

Og hør saa Vindens sagte, blide Sus! Se paa Ørnen derude paa Tinden, hvor intet Menneske kan komme til den! Hvilken herlig Ro ligger der ikke i dens Øje, fordi den ved sig sikker her.

Hør, hvor det sladrende ler fra den brusende Fjeldbæk, der i ubændig Livslyst styrter sig ud over Klippeskrænten og nynnende danser videre gennem Dværgbirkelunde og Lyng, mellem mosgroede Stene og overdaadige Blomstertæpper. I sagte, bløde Rytmer falder den ind i Skoven, hvor den væver et Slør, spindelfint og fløjelsblødt over de lyse Enge. Men inde under Sløret brister Knopperne. De ler og hvisker til hinanden, og Græsset løfter de fine Spirer, mens Insekterne svirrer og leger en fangende Elskovsleg mellem Straaler og Skygger i den stille, berusende Dejlighed.

Og Natten kommer — den som ingen Nat er. I gylden Klarhed sænker Himlen sig og lægger fortrolig sin rødmende Kind til Fjeldets Bryst og tænder legende Ild paa de stolte Tinder.

Og naar Dagen kommer er den høj og straalende, kongeligt byder den til Fest.

Udenfor Sæterdøren staar Pigerne ved Aftentide og kalder:

»Kom, Bona, kom, Svarta, kom, Bjeldes,
kom hjem her paa Tunet at mjelkes!«

Langsomt kommer Køerne drivende hjemad med spændte Yvere og Bjeldekoen i Spidsen.

Hvad Under er det, at de Mennesker, som lever her, bliver anderledes, end Folk er flest? De kan jo ikke gøre for, at de maa tage Farve og Dybde af Naturen omkring sig.

Fjeldets dybblaa Lød er i deres Øje og Sjælen flyver vide paa Fantasiens Vinger.

IV.

BIRGER SANDVIK vandrede i den tidlige Morgen ned gennem Værdalen. Duggen tindrede paa Blomster og Græsstraa, Luften var kølig og let.

Selv var han ogsaa glad og let i Sindet. Den Gerning, han gennem Strid og Møje havde valgt sig, bar Velsignelse i sig.

Han følte det jo saa godt paa de tusinde Smaating, hver Gang han kom til Gaardene for at holde Skole. Det var ikke den mere frygtede end elskede Skolemestér, der kom. Nej, Gud være evigt lovet, det var omvendt. Han læste det jo i Børnenes glade Smil og i Forældrenes ærlige »Velkommen!«

Og nu Marit? Ja, han maatte tilstaa for sig selv, han holdt mere af hende end af nogen anden af sine mange Elever.

Hvoraf det kom, kunde han saa let klargøre for sig. Marit var i aandelig Slægt med ham!

I hende fandt han altid Bund for det Fantasiens Tankevæld, der bruste i ham. Hendes Nemme og fine Sjælsopfattelse fyldte ham bestandig med Glæde og med en vis Beundring — ja, han maatte ligesom tage nænsommere paa hende end paa alle andre, han kom i Berøring med.

Han syntes, han havde en egen Følelse af Ansvar for det slumrende Menneske, der boede i hende; men han følte tillige en vis Angst for dette Menneske; thi let og bevægelig, som hun var, kunde det lige saa godt komme til at briste som at bære for hende.

»Marit, — aa, hvor han holdt af det Barn, lyslet og fager, som hun var, med de straalende Øjne og det tillidsfulde Smil!« — Ved Tanken paa hende lagde der sig Fred over ham.

Solen var kommet højt paa Himlen, Luften var lun, næsten trykkende, og Vejen var lang gennem Dalen ned til Fjorden.

Ved Middagstid var han naaet til Stiklestad. Der var køligt under de gamle Birketræer om den lille Kirke. Her vilde han holde Hvil, saadan som han altid plejede, naar han mødig og træt naaede dette historiske Sted, hvor de store Minder i sagte Sus dryssede ned over ham.

Han gik op paa den lille Banke, hvor Støtten var rejst over Kong Olaf den Hellige; ved dens Fod lagde han sig.

Han saa ud over Dalen med det frodige Landskab, som rundt omkring var indfattet af mørke Fjelde.

Han trak Vejret dybt, og et Øjeblik gennem-bævedes han af Glæde over at tilhøre et Folk, der ejede saa stolte Minder. Et Folk saa ungt og kraftigt, at der atter maatte kunne lyse Storhed fra det. Et Folk, der ejede en Natur, hvorfra der udstraalede Højhed.

Og Minderne kom. I sagte Brus sænkede de sig over ham.

Hist nede til højre laa Kirken. Der var det, Kongens Mærke for et Aartusinde tilbage var rejst, da han omgivet af sin Fylking af Norges djærveste Mænd ledede Slagordenen. — — Og Aarhundreder svandt, han syntes at se Kong Olaf uroligt kaste sig paa Lejet i den aarle Morgenstund før Slaget. Hans gyldne Hjelm og Ringbrynje gnistrede i Solen. Han rejser sig, langsomt hæver han venstre Arm, hvorover det hvide Skjold med et gyldent Kors hviler.

Da han løfter Armen, er det, som vokser han til en Kæmpeskikkelse. Højt over hans Hoved lyser det gyldne Kors, mens han i Andagt vender Ansigtet mod Himlen og med højre Haand peger opad.

Der siges, at den døende Konge endnu i Midnattens tavse Time vakler frem foran sit

Mærke, hvor han beder for Norge og det Folk,
som sveg ham.

— — —

Nedenunder i Dalen haster Elven mod
Havet. Den nynner om Sejr og Fald, om
Kamp og Strid.

»Ja, hvad er vel Livet andet end Strid og
Sejr?« mumlede Sandvik, mens han nu efter
endte Hvile følger den bugtende Landevej videre
mod Tronæs. — Der gaar et stille Smil over
hans Ansigt. — »Om jeg en Gang kunde sejre?«
hvister han.

V.

LIGE i Randen af Fjorden ligger Tronæs. Det er en lille Handelsplads med Brygge, hvor Dampskibet tre Gange ugentlig lægger til og holder Forbindelsen med Omverdenen vedlige.

Naar Sandvik gik op paa Aasen, der skraanedede jævnt ned mod Fjorden, kunde han se over til sin Hjemstavn paa Inderøen. Der ovre paa de grønklædte Banker laa Hoelgaarden. Stor, lys og statelig vogtede den fornemt Indløbet til Hoelsundet, som laa gemt derinde bag de grønklædte Bakker. I længst forsvundne Dage havde ogsaa her boet en Næsekonge, og der sagdes, der var Kongsblod i Sandvik-Slægten.

Birger Sandviks første Udflugt, naar han kom her ned til Fjorden, var altid at gaa op paa Aasen for at sende en Hilsen over til Hjemmet.

Han blev kun sjeldent budsendt derfra, og denne Gang var næsten hele Aaret rundet, uden at han havde været paa Besøg i Fædrenehjemmet.

Hans Moders Sorg og Vrede over, at han havde valgt en Livsstilling, der var saa rent modsat hendes Haab og Ønske, kunde ofte pine og nage ham; thi var der noget paa Jorden, han i Kærlighed og Ærefrygt saa op til, da var det til sin kloge, stolte Moder.

Paa Tilbagevejen gik Birger ind til Landhandleren for at spørge Nyt og forhøre, om der ikke laa Breve til ham.

De Unge, havde allerede spurgt, at han var kommet, de stod nu i Smaaklynger nede ved Bryggen for straks at hilse paa ham, naar han vendte tilbage fra Aasen.

»Hvordan staar det til med Dig da, Skolemester?« lød det i Kor.

»Tak, Børn, bare bra. End med Dere da?«

»Bare godt! Velkommen, velkommen, Skolemester!«

»Tak, tak!« Han maatte tage dem alle i Haanden.

Inde paa Landhandleriet, hvor der tillige var Postaabneri, laa der Brev til ham fra Moderen.

Det indeholdt kun faa Ord:

»Kære Birger, Du faa være saa snil at se hjem til mig. Jeg er ikke frisk, har længe ruslet om og været skral, kom derfor til Hoelgaarden, det fortteste Du kan.

Din Moder Sara.«

Der fo'r en Rædsel i Birger. Hans Moder
syg. —

Brevet, kunde han efter Datoen se, havde
ligget der i otte Dage. Maaske var hun død?

Han vidste jo, at hans stolte, stærke Moder
ikke kaldte ham, førend det virkelig var Alvor.

Dampbaaden skulde komme i Dag, ved 6
Tiden plejede den at være her. Med den rejste han.

Henad Aften var han i Sundnæs. Han fulgte
Vejen et Stykke op i Bygden, forbi de gamle
Ruiner af Sakshaug Kirke. Ved Skydsstationen
fik han en Kariol med en flink Traver for og
naaede Hoelgaarden ved Solfaldstid.

At Moderen ikke var død, fik han at vide
paa Skydsstationen. »Men svært skral er det
nok med hu', Mor Sara til Hoel,« sagde Skyds-
gutten.

Højt oppe paa Aasen ligger den gamle, høj-
loftede Hoelgaard.

Vinden kan undertiden være strid nok her
omkring, for der er Vand paa næsten alle Sider
og langt til Fjeldet. Men inden for, under de
svære Bjælker, er der lunt. Saadant Tømmer,
som der findes i Hoelgaarden, findes der ikke
længer noget Sted, siger Bygdefolket.

Hoelgaarden er en gammel Ættegaard. De
mægtige Egetræsplanker kunde fortælle mangt
og meget om Slægten, der kan føre sit Stamtræ
saa stoltelig tilbage.

Men nu er der stille om Navnet »Sandvik« og »Hoel«.

Traditionerne er brudt, og der gaar kun Sagn om de store Jorddrotter, som herfra mægtigt og enevældigt beherskede Inderøen.

Man ved det ikke saa nøje, men det er nok Hundreder af Aar, siden den første Birger Sandvik til Hoel lagde den første Egetræsplanke over Højenloftsalen.

Gaar man op paa Klædekammeret, da findes der Højtidsdragter for Mænd og Kvinder, der er stive og tunge af Sølv og gyldne Spange.

Sølvknappede Sadler og Seletøjer med tunge Metalbeslag hænger paa store Bukke i Selekammeret foran de rigt udskaarne Spidsslæder. Sølvkrus og Bægre med Slægtens Mærke gemmes i de store Egetræskister og Skabe, en vægtig Brudekrone gaar endnu i Arv fra Brud til Brud paa Hoelgaarden.

Nu er Slægten kommet i Forfald. I de sidste Slægtled har Jorddrotterne paa Hoel i ubændig Livslyst forødt Slægtsstyrken og Rigdommene. De store Dage paa Hoelgaarden, med de sidste Slægters overdaadige Gæstebud er forbi. Der gaar ikke mere fuldtlastede Skuder frem og tilbage med Gæster fra hele Indherred.

Men Respekten for det gamle Navn ligger endnu Bygdefolkene i Blodet, for dem kan Hoelgaarden aldrig blive andet end den Odels-Hovedgaard, hvoraf der gaar Frasagn. Naar de

drager forbi den gamle Gaard, da maa de uvilkaarlig lette paa Huen. Og naar hu' sjøl Mor Sandvik til Hoel stryger forbi dem i Trille eller Bredslæde, da maa de altid vende sig og se efter hende. For, som det sædvanlig gaar med de store Slægter, naar de kommer i Forfald, Slægtsstyrken lever længst hos Kvinderne. Der var stundom stridt Blod i Husmødrene paa Hoel.

Af Hoelgaardens Gods er mange Herligheder i Tidernes Skiften faldet fra; men endnu hører der meget Land og store prægtige Skove under den. Rigdommen er dog svundet ind, for Slægten har tæret og ødet.

Den sidste Birger Sandvik til Hoel satte meget over Styr. Først Gods, saa Helsen. Han døde i sit Ægteskabs femte Aar som en brudt Mand. Tilbage paa Gaarden sad Enken, Sara og tre smaa Sønner.

Efter Husbondens Død, blev der endnu mere stille paa Hoel. Sara stræbte og sled for at holde Slægten oppe.

Den ældste Søn, Birger, var stout og stærk som hun selv, men havde til Arv faaet Faderens vage Sind. De to andre var skrøbelige af Legeme, saa hun maatte føre en haard Kamp med Døden for at holde Livet i dem.

Men endnu staar der Glans af Gaarden, det er som gemmes der i hver en Krog noget af Fortidens Storhed.

Oppe i Sengekammeret i den store Egetræs Ægteseng ligger Mor Sara, bleg og stille. Døren bevæger sig sagte paa de knirkende Hængsler, og Birger kommer ind.

»Mor,« — siger han. Stemmen skælver let, — for han er saa vis paa, at Moderen maa dø nu.

»Nej, Birger, Barnet mit, ikke denne Gang.« Hun ser paa ham og gætter hans Tanker, som han sidder der paa den svære Sengekant og blødt og lindt stryger hendes hvide Hænder.

»Da jeg budsendte Dig, troede jeg, det var Døden, som var skreden over min Tærskel. Jeg ventede og ventede, men Du kom ikke, og jeg havde dog saa meget at sige Dig.

Saa bad jeg til Vorherre og sagde: »Du faar være saa snil og vente, Du kære Gud Fader, for jeg er ikke rejsefærdig endda. Sønnen min faar jeg tale med først.« — Et stridt Tag har jeg taget med Døden, han sad og lurede paa min Tærskel og vilde, at jeg skulde gaa klar, men takket være ham sjøl deroppe, saa kneb jeg undda denne Gang, og staar det vel igennem endnu en Stund.«

Hun rejste sig med et op i Sengen, hendes Haand knugede fast om hans, og hendes Øjne skinnede.

»Birger, ved Du, hvorfor jeg budsendte Dig?«

»Nej, Mor.«

»Se paa mig, Gut, og svar mig, som var det Herren Din Dommer, Du stod for?«

Han løftede sit dybe, alvorlige Blik mod Moderens.

Hun virrede med Hovedet og strøg ham hen over den høje, klare Pande.

»Nej, nej, Birger, jeg ser det. — Ikke kunde Du synde slig!«

»Mor, men saa tal dog, — hvad var det, Du vilde sige?«

»Birger, Gutten min, det var saa stygt, det, der var kommet mig for Øre. Du ved, Folk er saa onde, og Verden er ond. — Saa kom jeg til at tænke paa Slægtsarven, — den stygge Slægtssynd, som I kanske bærer paa. — Ja, Du — saa troede jeg, der var noget om det. — Jeg gik stille med Tanken, men den vilde ikke slippe mig, jeg havde det saa ondt, for det var saa svært at tænke paa. —

Og dog havde jeg vist ikke budsendt Dig, hvis jeg ikke var bleven syg og angst for Døden, at den skulde tage mig, inden jeg fik talt med Dig.«

»Men i Herrens Navn, Mor, hvad er da?«

»Gut, de siger, at Du lever et utugtigt Liv med en Jentunge — én, som er mindreaarig, — én, Du har taget med Dig ned fra Fjeldet og boet sammen med paa Grundet oppe i Værdalen.«

Der fo'r en brat Rødme over Birgers Ansigt. De store, blaa Aarer svulmede i Panden, og han knyttede Hænderne. Et Øjeblik saa han paa Moderen i stumt Raseri.

Da kendte hun sig selv igen i Sønnens Blik.

»Mor,« hviskede han, — »er det Dig, der taler slig?«

»Jeg tror det jo ikke, — hører Du det, Birger, — jeg tror det jo ikke, min egen, snille Gut; men jeg maatte have det sagt, for at Byrden kunde tages fra mig.«

Der var noget saa mildt og blødt i den klare Stemme. De stængte Kilder i hendes Sjæl løsnede sig, og hun græd, mens hun tog begge hans Hænder og knugede dem fast i sine.

Da bøjede han Hovedet ned mod Moderens Favn.

»At Verden er saa ond,« hviskede han træt.

Mor Sara sad endnu overende i Sengen. Hun trykkede hans Hoved fast ind til sit gamle, haarde Bryst. Og med sin Haand i Moderens fortalte han nu jævnt og stille, hvor glad han var i det lyse Barn med de rige Evner, som han havde fundet oppe paa Fjeldet. Og om, hvordan han saa gerne vilde ofre noget for hende, hjælpe hende til at naa frem, — men nu, — nu var det jo, som alle Sunde blev stængt.

»Birger, hvor godt, at det nu er over, og

at Du er kommet. — Nu maa jeg sige Dig det, for Du ved ikke, hvor svært det var for mig, da Du for mange Aar siden gik fra mig, den Gang jeg trængte Dig mest. — Ja, jeg ved det, — Du maatte gaa, fordi en anden Gerning kaldte Dig. Men her sad jeg igen og kæmpede og strævede med de to andre skrale Gutter. Jeg blev bitter paa Dig den Gang, for jeg syntes, Du kunde have lettet mig Byrden, istedetfor at gøre det tyngere for mig. — Birger, men nu forstaar jeg, at der ogsaa ligger Velsignelse gemt i Din Gerning, og kan jeg hjælpe Dig, saa sandt skal jeg gøre det af en god Villie«.

Deres Øjne mødtes. Nu kendte de hinanden. »Nu faar Døden vente paa mig en Stund,« sagde Mor Sara. »Og saa faar Du skikke Bud til Marit, at hun kan høre hjemme her paa Hoelgaarden, — om hun da ellers selv vil?«

Det blev sent, inden Moder og Søn skiltes. De fik paa én Gang saa meget at tale om.

VI.

DET var en Søndag hen i Høst. Den første Frost havde klædt Skovene oppe i Aaserne i luende Pragt. Luften var klar, og Fjorden tindrende blank og stille. Den første Sne var faldet oppe paa Højfjeldet, hvid og skær laaden og blinkede i Sollyset.

I næsten fem Aar havde Marit været paa Hoelgaarden. I Dag var den store Konfirmations-Højtid oprunden.

Der var mange Folk ude, en hel Strøm af Mænd, Kvinder og Børn bevægede sig gaaende og kørende op mod den nye, statelige Kirke, hvor Klokkerne nu kaldte Ungdommen sammen, for at den kunde fremstille sig for Menigheden.

Fra Gaarde og Huse rundt omkring vajede Flagene, og oppe paa Hoelgaarden smældede det store, rene Flag lystigt for Vinden, for her som saa mange andre Steder var der ogsaa Konfirmationsfest.

Den statelige Kaleshevogn holdt foran Indgangsportalen. Mor Sara stod i Døren, rank og sortklædt, med den store sølvbeslagne Salmebog i Haanden. Ved Siden af hende — Marit i sort Silkekjole og med hvidt, fint Korsklæde. Det lyse, svære Haar laa i en Krans om det fine Hoved, om Munden dirrede der et vemodigt, højtideligt Drag.

Mor Sara stod lidt og saa sig omkring, inden hun steg ind i Vognen. Hendes spejdende Øje havde søgt ned over Vejen mod Sundnæs, men ingen af de Skikkelser, hun saa bevæge sig, gik opad mod Gaarden, alle gik de mod Kirken. Hun havde saa sikkert ventet Birger hjem til denne Højtid, — ja, havde i sit stille Sind glædet sig til at have ham ved sin Side.

Op ad Kirkegulvet skulde de have gaaet sammen med Marit imellem sig, og hun, Mor Sara, skulde skride frem gennem Mængden, myndig og sikker, slaaende al Ondskab og Sladder dybt ned der, hvor det hørte hjemme.

Men han kom ikke. Klokkerne kaldte. Med et dybt Suk satte hun sig i Vognen med Marit ved Siden.

I Trillen bag efter kørte Folkene fra Tronsgaarden, for baade Marits Fader og Moder var kommet til Hoel i Anledning af Højtiden.

De holdt ved Kirkeporten. Ærbødig veg Mængden til Side for at give Plads for dem.

Men hvem var det, der rakte Haanden til Mor Sara for at hjælpe hende ud af Vognen? og hvem var det, som løftede Marit højt og let — ja næsten bar hende ind ad Kirkedøren? —

»Nej, at Du kom, Gutten min,« sagde Mor Sara og saa paa Sønnen med Stolthed i Blikket.

»Se, der kommer hu' sjøl, Mor Sara til Hoel, og han, Birger Sandvik, med Marit Tronsdatter imellem sig,« lød det som en Mumlen fra Mund til Mund.

»Ja, nu faar I snakke,« tænkte Sara, mens hun langsomt og sejrssikker fulgte Marit til hendes Plads øverst i Rækken af al den Ungdom, der var mødt frem til Højtiden i Dag.

Marit gik om i stille Glæde, hun kunde næsten ikke forstaa, at det var for hende, al den Stads blev gjort.

Der var næsten Trængsel af de mange Indbudne, som fyldte Stuerne paa Hoel. Der stod Lys ud af alle Vinduer paa den store Gaard og paa Trapper og i Gange løb Tjenestefolkene i ustandselig Travlhed.

Oppe i Højenloftssalen var de lange Borde dækkede, men inde bag ved denne, i Mor Saras egen Stue, der holdt Storfolk til, for der

var da Forskel — her som andet Steds i Verden.

Præsten med Frue og to Døtre, Sorenskriveren med Fuldmægtig og tre ranglede Sønner, Kapellanen med Frue uden Børn, Handelsmanden nede fra Strømmen med et Afkom i alle Aldre, Dampskibsekspeditøren med Husholderske, en Søn og Datter og endelig de rige Sandumfolk med to Sønner, kraftige, smidige og selvsikre.

Som en Løbeild gik det gennem Ungdommens Flok, »Sandumgutterne er kommet, nu bli'r her Moro!«

Hvor Sønnerne fra Sandumgaarden var, plejede der altid at være Lystighed, for ingen kunde danse som de og heller ingen drikke som de. Den ene af dem, Haakon Sandum, var nu ligefrem Hallingdanser af Fag. Som næstældste Søn var han draget ud i Verden. Hans Lyst og Hu stod da til Handelen, og inde i Trondhjem, paa et stort Handelshus, var han bleven anbragt. Her blev han »opdaget« og maatte danse Halling og Springdans offentlig ved en stor Bazar og gjorde overmaade Lykke. Rusen steg ham til Hovedet, og han benyttede herefter al sin Fritid til at træner i. Kort efter lod han sig saa engagere til offentlig Optræden paa Tivoli i Kristiania, og da han her ogsaa gjorde Lykke, gik han Artistvejen, først til København og derfra videre paa Tourné gen-

nem Europa, mens Guld og Lovord regnede ned over ham; for disse nationale Danse var jo i den Tid for Byernes Vedkommende noget nyt og interessant.

Men om Sommeren holdt han sig altid en Stund i Ro hjemme paa Fædrenegaarden for at samle Kræfter til nye Togt.

Han var høj og kraftig bygget, alligevel var der over Skikkelsen noget vagt, som en Blanding af Styrke og Svaghed, noget vist holdningsløst, uden at man dog kunde paapege noget bestemt. — Hovedet holdt han lidt paa Siden, og hans mørke Øjne søgte tit flakkende ud i Rummet. Men hæftede de sig ved nogen, da var der Dragning i Blikket; thi det kunde smyge sig hen og lægge sig varmt og lysende over den, han vilde vise sin Magt over. — Ja, vogt Jer nu, Smaapiger, — Sandumguten er her! —

Provsten gik med store Skridt frem og tilbage mellem Højenloftssalen og Stuerne, der laa paa begge Sider af denne. Som han gik der, ivrigt talende, snart med én, snart med en anden, var der en komisk Modsætning mellem hans ophøjede Ro og den Iver, han lagde i Blikket, naar han oversaa de lange, bugnende Borde, der skinnede af gammelt Sølv og bar Bud om, at der snart skulde kaldes sammen til en af de Glæder, hvor intet blev taget fra ham.

Jo mere Duften nede fra Køkkenet trængte op og lagde sig som en mild, forjættende Taage over Spisesalen, jo mere smilende gik han omkring og udtalte sig. Gode Ord faldt til højre og venstre, og naar han havde talt, gik han videre, for han havde ikke Brug for det, de andre vilde sige.

Bagefter, naar de alle var blevne mættede her af Guds rigelige Gaver, da kunde de tale, saa meget de lystede, træt og lykkelig skulde han da sidde og høre paa, nu og da indskydende en Bemærkning, som det kunde passe sig; mildt og inderlig skulde hans Ord lyde af Velvillie.

Mor Sara kom og bad dem alle gaa til Bords.

Provsten indtog Hæderspladsen midt for, med Husmoderen paa venstre og Marit paa højre Side af sig.

Til at begynde med herskede der en lidt tung og trykket Stemning; men efterhaanden som de tunge, dampende Fade blev baaret rundt og Vinen og det stærke Øl gjorde sin Virkning, kom Tungerne paa Gled, og en yrende Summen bredte sig som rullende Bølger over Salen.

Provstens Øjelaage sænkede sig lidt tungt, efterhaanden som Maaltidet skred frem, de lyse Vipper strøg ofte ligesom kærtegnende ned over de velnærede Kinder. Han sukede dybt, og befandt sig saa usigelig vel. Langt borte, ligesom i Taage, hørte han sine kære Sognebørns

Stemmer summe. De svandt længere og længere bort, — nu lød det, som de var helt ude i det fjerne, langt borte over Fjorden, hvor Maanen trak en lang blinkende Sølvstribе.

Han vækkedes til fuld Bevidsthed ved et lille, tilsyneladende uforvarende Puf af Mor Sara.

Han vendte tilbage til Virkeligheden og til sin provstelige Værdighed. — Der dæmrede noget i hans Bevidsthed, noget, han vist havde undladt, men dog havde været hans ufravigelige Pligt, — — jo, der kom det dukkende op i Hukommelsen, — Talen!

Der fløj et glad og tilfreds Smil over hans Ansigt. En saadan lille Lejlighedstale var jo netop hans Styrke. I hele Indherred var Provsten Hansens Bordtaler kendte og skattede efter Fortjeneste, — ja kritiske Tunger tillod sig endog at mene, langt derudover.

En dyb Rømmen. Der blev pludselig stille, og alle saa paa Provsten, som nu rejste sig.

»Ja — a —, kære Venner, jeg vil kun sige ganske lidet, — og det, jeg siger, skal være det, at der her ved denne Fest — denne store, festlige Tilstelning, — netop falder mig et af vore skjønneste Billeder fra det gamle Testamente i Tanken.

Her sidder ved min ene Side Husmoderen til Hoel, Fru Sara, og ved den andre, den unge Kvinde, som i Dag i Guds Hus og for Herrens

Aasyn har afgivet sit hellige Trosløfte og nu er optaget i vor Menighed. Begge disse Kvinder, den unge og den ældre, har levende fremkaldt Mindet om Abrahams Gæstebud i Mamrelund. Slig har sikkert ogsaa de siddet og glædet sig sammen med mange Venner, da det viste sig, at Sara i sin høje Alder — havde — havde — hm — tilført Slægten en ny Slægtsgren. — — — For, kære Venner, som det gik Sara i Mamrelund, slig er det gaaet Sara paa Hoelgaarden. Ogsaa hun har i sin høje — hm — ældre Alder indpodet et nyt Skud paa det gamle Stamtræ.« —

Mor Sara rokkede urolig paa Stolen, Provsten Tale tog efter hendes Skøn lidt galt Sigte. Resolut faldt hun ind:

»Provsten glemmer vist, at Marit ikke er født af mig, — og at jeg heller ikke var ufrugtbare og barnløs til min høje Alderdom! Mine tre Sønner her, mener jeg, er Vidnesbyrd nok, skulde jeg tro.« —

»Kun billedlig talt — billedlig talt, kære Herskerinde til Hoel. Som Abrahams Sara tænker jeg mig Sara Sandvik her, begge svarende til deres Navn — hvilket jeg udlægger: Fyrstinder i god Forstand! — Og derfor kære, dyrebare Venner, beder jeg Dem alle med mig løfte deres Glas og tømme det for disse to staute Skud, det ældre kraftige, med Marven i den

ranke Stamme, og den unge, bøjelige Gren, som bær — bærer siger jeg — en Verden af rige Muligheder i sig.«

Skaalen blev drukket i trykkende Taushed, der var ingen, som rigtig havde Mod til at raabe Hurra, for alle saa de det spodske Smil, som laa om Mor Saras Læber.

»Storskjønt!« hviskede Fru Landhandlerinden til Sorenskriveren, hun fik altid Taarer i Øjnene, naar Provsten Hansen talte.

Men Provstinden rystede energisk sine Hængekrøller, hun havde forstaaet, at den Tale havde hendes Provstemand ikke været ganske heldig med, — og det ærgrede hende, for hun havde Birger Sandvik tilbords, og han sad der saa stille og kæmpede med Smilet.

»Blot der ogsaa vilde dukke en Hagar og Ismael op?« hviskede Haakon Sandum til Landhandlerdatteren, en høj, bleg Dame, med store Øjne, som altid var i ustandselig Forbauselse over et eller andet. Hun glemte at rødme, for hun anede nemlig ikke, hvem Hagar og Ismael var. Nu smilte hun kun endnu mere forbauset. Havde hun forstaaet ham, var hun sunket i Jorden af Undseelse.

Mor Sara rejste sig og bad Gæsterne tage til Takke.

Under det almindelige Opbrud blev der atter Liv og Summen. De Ældre trak sig til-

bage til Sideværelserne, de Unge stormede ned ad Trappen og spredte sig i Smaaklynger ude paa Gaardspladsen. Spørgsmaalet, om der blev Dans eller ikke, optog dem ganske.

Birger og Marit kom ned sammen, og nu stormede Flokken om dem med Spørgsmaalet.

Birger saa hen paa Marit: »Vil Du gerne danse?« spurgte han.

»Ja, Du skjønner da det!«

»Saa faar vi sende Bud ned til Syvert Smed, for at han kan komme med Felen.«

»Tak, tak, snille Birger!«

Og nu lød det i Kor: »Vi faar Lov til at danse paa Tunet, vi skal danse paa Tunet.« —

Det var blevet sent. Natten begyndte at dæmre over Hoelgaarden. Et rødt Fakkelskær lyste inde fra den store Gaardsplads. Det var Tyristave, som var plantet i en stor Firkant om det Sted, hvor Dansen gik. Hede Kinder og tindrende Øjne lyste omkap med disse.

»Haakon, nu op med Hallingen og Springdansen! Kom, frem med Dit berømte Hallingkast!«

Det var Ragnar, en af Sorenskriversønnerne, som stod midt i Kredsen og holdt en Stang frem, hvortil der var fæstet en lille Bjælde.

»Det skulde da være min mindste Kunst,« sagde Haakon, idet han med et Spring satte ind i Kredsen. Han gjorde nogle Rundkast,

klappede i Hænderne, bøjede sig sammen som en Kat, sigtede omhyggelig efter Bjælden, der hang et Par Alen over Mandshøjde, og sprang saa op som en spændt Fjer og traf med Foden akkurat den lille Bjælde, saa det klang af den.

Pigerne klappede i Hænderne, og de unge Mænd raabte Hurra.

»Men nu, Jenter, faar vi danse da! Hvem kan Springdansen?«

»Ikke jeg, ikke jeg, — og ikke jeg heller.« Haakon havde været Rækken rundt hos alle de unge Piger. De vilde egentlig gerne danse med ham, men de vidste saa godt, at han ikke var let at gøre tilpas, saa deres Modstand var baade ærlig og paa Skrømt.

Marit og Ivara Hansen, Provstens Datter, gik med hinanden om Livet frem og tilbage lidt fra de andre. De talte om den dejlige Dag, det havde været, og hvor rent underfuldt det havde været i Kirken, da Overhøringen var forbi og Provsten lyste Velsignelsen over Ungdommen.

»Det var ligesom sagte, varme Bølger rislede mig ned ad Ryggen, — og Du, Ivara, saa maatte jeg græde, jeg kunde slet ikke andet,« sagde Marit.

»Aa — jeg skjønner det, Marit, for ingen kan saadan som Far tale til Hjertet.«

»Nej, Ivara, det var nu alligevel ikke saa meget det, Provsten sagde, der greb mig. Jeg følte det sligt, som stod jeg overfor Vorherre selv og gav til ham det dyre Løfte, at jeg altid vilde høre ham til.«

»Nej, følte Du det sligt?« svarede Ivara og trykkede Venindens Arm.

De gik hen til Kredsen, hvor der dansedes. Begge Sandumsønnerne stod inde midt i Flokken. De havde taget to af Gaardens Piger op, der begge kunde Springdansen, men tungt gik det paa Tunet, ingen af dem var hurtige nok i Vendingen.

Pludselig, midt i Dansen fik Haakon Øje paa Marit og Ivara, og i et Spring var han henne hos dem.

»Hejsan! her er Jenterne som kan. Kom Knud!« raabte han til Broderen, »nu skal det blive til Dans.« — Haakon tog Marit i Haanden, og Knud Ivara.

Melodien satte ind med en kaad og æggende Springdans, i lange Toner svøbte den sig om dem, mens de stod der, Haand i Haand og ventede, til Forspillet var forbi, for at de kunde falde ind i Dansen.

Der gik en Skælven gennem Marit. Hans Haand sluttede saa fast, og dog saa uendelig blødt om hendes. Se op paa ham turde hun ikke, dertil følte hun for skarpt, at hans mørke Øjne søgte hendes.

Der var Takten, da de skulde falde ind. Let og yndefuldt svang hun sig efter Musikens Toner omkring ham. I lokkende Leg gik det rundt paa Tunet. Nu lagde de deres Hænder i hinanden, og i lette Spring slyngede de sig rundt, uden et eneste Øjeblik at slippe Taget. Saa svang han hende over sit Hoved, hun næsten fløj i Luften, men hans stærke Arme holdt hende, og de slyngede sig atter om hinanden. Med Hænderne i Siden valsede hun baglænds fra ham, han følgende i vuggende Takt. Men nu var det hans Tur til at lokke hende. I kraftige Spring gik det, hans Øjne tvang hende til at se op. Der lyste Smil af hans Øje og Mund, nu løftede han hende atter, hun svævede i Luften og faldt i hans Favn! Men hun trættes ikke, for der var Hvile i hans Arme og Ild i hans Øje, — hun havde fulgt ham, om det saa var lige ud i Fjorden.

»Bliver Du da aldrig træt?«

»Nej, nej, aldrig!« kom det stille tilbage. — Hun følte noget af den Salighed, som hun havde kendt i Kirken i Dag, — men alligevel helt, helt anderledes.

»Marit, slig som Du danser! Og hvor fager Du er. Om jeg havde Dig til at danse Verden rundt med?«

Hun lo bare og hviskede med lysende Øjne; »Dejligt, dejligt!«

»Marit, vil Du? Skynd Dig og svar mig?«

Hun saa op paa ham. Der var en dragende Magt i hans Øjne. Hun maatte, hun kunde ikke andet end svare »ja«. Men hun lo, da hun sagde det, saa han vidste ikke, om det var Spøg eller Alvor.

Musiken standsede brat. Varm og vaklende støttede hun sig til ham. Hans Arm førte hende fast og beskyttende, mens de langsomt gik rundt i Kredsen og tog imod det Bifald, der lig en Storm brød løs om dem. Det andet Par stod kun som Staffage bag dem.

Men foran dem stod Mor' Sara. »Jeg tænker, Dansen faar slutte nu«, sagde hun og tog Marit stille ved Haanden og førte hende med sig hen til Indgangsdøren, hvor de første Vogne allerede holdt forspændt til Hjemkørsel.

Nogle Dage efter den store Konfirmationsfest paa Hoel, rejste Birger Sandvik. Marit fulgte ham og Forældrene til Sundnæs. Folkene fra Tronsgaarden og Birger skulde rejse sammen med Dampbaaden og siden slaa Følge op gennem Værdalen. Nu laa der Sne paa Højfjeldet, saa Sandvik kunde staa paa Ski mellem Øvre-gaardene og fortsætte med Omgangskolen som sædvanlig.

»Ja nu er Jentungen vor voksen«, sagde Sandvik, mens de stod og ventede paa Dampbaaden nede ved Bryggen. Han saa paa hende med et Blik, hvorfra der glimtede Glæde og Stolthed.

»Ja, hun er nok det«, svarede Moderen. Hun gik hen og strøg hende over Kinden og glattede varlig ned ad hendes pæne Klæder.

»Du faar da snart komme hjem og se til os paa Tronsgaarden, Marit?« føjede hun lidt efter til.

»Ja, Marit, hvis Du kunde komme enten sidst i denne eller først i næste Maaned, saa kunde vi staa paa Ski sammen til Sørpe, om da Vejret ellers bliver til det,« sagde Sandvik.

Marit gik hurtigt frem og tilbage paa Bryggen. Vinden, som kom strygende derude fra Fjorden, tog fat i hende, den rykkede og sled i hendes Klæder.

Hvad skulde hun svare ham? Hun vidste saa sikkert, at hun ikke kom. Hun kunde intet sige, for hun vidste ikke Raad.

»Ja, ja, gør nu, hvad Du kan, og som Du har Lyst til!« Sandvik saa, at hun havde lidt svært ved at svare.

Nu gled Dampskibet om Næsset, og faa Minutter efter laa det ved Bryggen, indtog sin Last og gled videre til næste Brygge.

Marit stod længe og saa efter Skibet. Der

blev ikke viftet, men en høj Skikkelse stod ubevægelig oppe paa det øverste Dæk og stirrede mod Land.

Hun vendte langsomt om og gik til Vognen. Hun var bedrøvet, men vidste ikke rigtig hvorfor?

Haakon Sandum var endnu hjemme paa Fødegaarden, skønt det var blevet langt ud i November, en Tid, hvor han ellers plejede forlængst at være ude i Storbyerne for at danse Penge ind.

Han holdt meget af Penge og meget af at bruge dem. Saadan rigtig flot at slaa om sig med Guldstykker og Seddelpenge i et lystigt Lag, det hørte til de Glæder, han nødig nægtede sig. Han havde oplevet adskilligt derude i den brogede Verden. Kvinderne var for ham ikke noget udyrket Felt. Han havde danset med naive Bønderpiger saavel som med professionelle Danserinder. Han havde levet med i det brogede Artistliv som én, der intet nægtes og intet nægter sig. Han kendte baade til Nippedrik og til at tømme Bægeret til Bunds; — men Bærmen havde han dog ikke naaet. — Han hørte ikke til de uerfarne og var sig særlig sin Magt over Kvinderne bevidst.

Naturligvis vilde han atter ud i Rejselivet

igen for at tjene Penge; men denne Gang vilde han dog hvile sig rigtig ud. At Marit havde sin Lod og Del i denne usædvanlig lange Hviletid, lagde han forresten slet ikke Skjul paa overfor sig selv. Der var kun det mærkelige ved Marit, at hun ikke lod sig tage saadan som alle de andre Kvinder, han kun behøvede at strække en Haand ud efter.

Han havde i den sidste Tid ofte truffet sammen med hende, baade i festlige Lag rundt omkring i Bygden og paa ensomme Vandringer oppe i Aaserne. Men endnu havde han ikke opnaaet andet end et varmt Haandtryk og et dvælende Blik fra hendes smukke Barneøjne.

Og naar han havde mindet hende om det Løfte, hun havde givet ham, om at drage med sig ud i Verden for sammen med ham at danse sig Hæder og Ære til, da havde hun blot leet og sagt: »Ja vent blot; naar der bliver to Torsdage i én Uge, saa kommer jeg«.

Det stod ham klart, at han i hende havde fundet en særdeles dygtig Meddancerske for sin Specialitet, Nationaldansene.

Aldrig havde han danset med nogen saa let og gratiøs fra Naturens Haand som hun, og aldrig havde han truffet paa nogen med en saa sikker Opfattelse af Folkedansens ejendommelige Karakter og Skønhed. Og saa var hun tilmed ualmindelig vakker, en af de friskeste

nordiske Typer, som tænkes kunde. Den fine Oval med de dybe, blaagraa Øjne, det store, lokkede, rødblonde Haar, den slanke Skikkelse med den frie, yndefulde Gang og stolte Rejsning! — Hun behøvede kun en ganske ringe balletmæssig Afslibning, for at hendes Dans kunde blive fuldendt. — Ja, han maatte tilstaa for sig selv, at hun var Guld værd. — Hvor vilde hun ikke foran Rampens Lys tage sig ud i den ejendommelige Hallingsdalsdragt med det sorte, brogetbortede Skørt, som blev fæstet til Livet med et Bælte i de skønneste Farvesammensætninger. De samme Farver i rosenrødt, grønt og gult skulde pryde det sløjfeformede Hovedsæt, hvorfra lange, farvede Silkebaand slyngede sig ind i det bølgende, udslagene Haar. Naar hertil kom Skoenes Sølvspænder og Rigdommen af Søljer, hvormed Livet var besat, da fandtes der næppe en mere flatterende Nationaldragt. — Saadan skulde hun være klædt, og hende maatte han vinde, selv om det skulde koste ham hans Frihed!

At hun rimeligvis blev eller muligvis allerede var adopteret af Mor Sara til Hoelgaarden, — ja, det var jo kun en Egenskab til, som ikke hørte til de ringeste. Hvad kunde han saa forlange mere? Hun var jo næsten lige til at gifte sig med. — Men saa var der ham Birger Sandvik, der gik omkring og »levede paa Ide-

alet«. Denne Omgangsskolemester havde vel sagtens Hensigter med Jentungen, siden det var ham, som efter Folks Sigende havde ført hende til Gaarden. Ingen daarlig Smag, det maatte indrømmes, næsten langt mere end man kunde vente sig af slig Omløber; i det Kapitel havde han ligefrem Respekt for ham, særlig hvis det var sandt, hvad Folk snakkede og ymtede om. Men Synd og Skam var det da, om Marit skulde have den halvgamle, tørre Pædagog, i hvem der hverken var Marv eller Blod. Nej, hellere skulde han da selv gifte sig med hende, om det skulde gælde noget. — Jo, jo, det skulde blive Moro. Her havde han Birger Sandvik gaaet og stillet det Hele saa klogt, og faaet Moderen til at antage sig hende, som Barn af den store Hoelgaard, rigtig en lækker liden Bid, som det skulde være værd at snappe væk lige for Næsen af ham. — Han smilte tilfreds, gav Huen et Stød, stak Hænderne i Lommen og drev ned ad Vejen til Landhandleriet, der tillige var Bygdens Smugkro.

Udenfor Landhandleriet holdt der en Trille. Han kendte Hesten paa lang Afstand, det var Blakken, som Marit plejede at køre med. Han sagtnede sine Skridt. Om han nu kunde være saa heldig at møde hende, inden han naaede derop, det vilde da se saa udmærket tilfældigt ud.

Jo—o—, der kom hun allerede. Blakken

tog det saa jævnt i Skridtgang paa den lange Bro over Strømmen. Han satte sig paa en af de store Afvisersten ved Dæmningen og ventede.

»Vil Du med til Hoel, Haakon?« Marit holdt Hesten an og slog med Pисken henimod Stedet, hvor han sad.

»Nej, — Gud evigt fri mig for at komme Mor Saras Dommedagsgesicht for nær! Er der noget i Verden, jeg er ræd for, saa er det Din Fostermor!«

»Det maa være, fordi Du ikke kender hende. Vidste Du, hvor klog og snil hun er, da vilde Du ikke tale slig.«

»Kan være, Marit. Men jeg ber' blot om at faa Lov til at holde mig tre Skridt paa Afstand.«

»Jeg kan forresten godt fortælle Jer smaa Mandfolk, hvorfor I er saa rædde for hende! Det er, fordi hun er saa uendelig meget klogere end I. For, naar hun siger noget, saa betyder det noget! — Og saa har hun bag den store Alvor et Hjertelag, hvor der er Rum for mange«.

»Kære Marit, jeg tager min Hat dybt af for Mor Sara til Hoel og har saa forresten kun ét Ønske i mit syndige Hjerte, det nemlig at være saa lykkelig at finde det lille, forløsende Ord, som kunde betyde noget for den vakre Jomfru Marit til Hoel«.

»Haakon, jeg tror, det er netop Fejlen, at Du skal lede saa længe om det«. — Hun saa ned paa ham, som han stod der, lænende sig til Vognen. Dagens sidste Sollys faldt strejfende over hans brune Lød, og hans mørke Overskæg sitrede, mens han smilende mødte hendes Øjne.

»Ak ja, Marit, det er mit Alvor, kendte jeg blot Stedet, hvor Nøglen findes?« Han saa dybt og dvælende paa hende, mens Smilet lidt efter lidt gik over til sørgmodig Alvor. Saa tog han hurtigt hendes Hånd, knugede fast om den og kyssede den.

Der fór en skælvende Uro igennem hende. Hun vilde le; men Smilet blev siddende fast om Mundvigerne, det blev kun til en krampagtig Bæven, og en varm Taare gled langsomt ned over Kinden.

»Marit, nu rejser jeg jo snart!«

»Aa, nej, Haakon, ikke endda, hører Du.«

»Ved Du, at jeg er blevet her allerede længe for Din Skyld?«

»Ja«.

»Jeg skal blive Julehelg over, hvis Du saa vil rejse med mig?«

»Fy, skam Dig, saa stygt Du snakker. Du ved jo godt, at jeg aldrig i Evighed faar Lov til at rejse ud med Dig!«

»Saa rejs uden Lov. Du er jo over 18 Aar, og myndig over Din Person.«

»Jamen, jeg har jo ingen Penge!«

»Bryd Dig bare ikke om det! Penge skaffer jeg Og selv vil Du tjene mange, mange Tusinde! — For et Liv i Herlighed og Glæde, det skal blive, Marit! — Du og jeg, — en Dans gennem Verden — og en Verden for vor Fod! — For Du danser jo allerede aldeles storskjønt, maa Du vide, — jeg plejer ikke at rose for meget, ser Du; men naar blot Du bliver lidt træneret, naar vi kommer bort herfra for os selv, — og Du faa en vakker Nationaldragt, — saa bliver Du simpelthen ikke til at staa for. — Og saa Lys — Lys — foroven og forneden, et bølgende Hav af Mennesker foran os, — Jubel og Fanfarer, — Du Verden for et Liv, Marit!« — —

Hun drog Vejret tungt, saa levende saa hun alt for sig. Men fremfor alt saa hun ham, som stod der foran hende, med de tindrende Øjne og Længselen i Smilet.

Hendes Haand var hed, han følte, der gik en Skælven igennem hende.

»Marit, Du kommer« — — — —

Blakken var bleven ked af at vente saa længe, den tog et Ryk og satte uden videre i et raskt Trav, saa inden Marit ret fik sundet sig, var hun et godt Stykke hen ad Vejen.

Han stod en Stund og saa efter hende, gik saa hurtigt over Broen hen til Landhandleriet. Kort efter vendte han dog brat om. Stuen bag

Boden forekom ham dog for kvalm at være i efter dette Møde.

Han smilte; der var noget eget frydefuldt ved dette. Han skulde ligesom stige nogle Trin op for at naa Marit. En ny, underlig Følelse for ham.

Der hang en brækket Kvist ned fra et Rønnebærtræ. Den hang højt oppe, saa højt, at han tvivlede om at naa den. — Han stod lidt, knyttede Hænderne, et Par hurtige Sving og et kraftigt Kast, Grenen fløj for hans Fod, som en Pil gennem Luften.

Ja, saadan som denne Gren blev brudt, skulde alle Hindringer ryddes!

Efter den Dag mødtes han og Marit ofte, og saa helt tilfældigt var det ikke.

VII.

DET er ind under Jul, og Birger er kommet til Hoel for at fejre Højtiden i Hjemmet.

Vinteren havde dette Aar ladet vente paa sig, kun lidt Sne paa Fjeldet og Barfrost i Dalene, det var alt. Men nu var den kommet for Alvor. I Dage og Nætter havde det sneet ustandseligt. Blødt og lindt havde de hvide Fnug lagt sig over Li og Dal. Granerne bøjede yndefuldt Grenene under Sneens hvide Lag, og selv Fyrren kunde næppe nok naa at faa stukket sine spidse Naale gennem Dækket.

Alt det hvide og skære lyste saa dejligt op midt i denne værste Mørketid. Bjælde- og Klokketklang genlød mellem Lierne, — jo, man mærkede det, her var Højtid i Luften.

Marit havde hentet Birger med Mor Saras egen Spidsslæde nede i Tronæs. Han havde ikke været det Mindste vred paa hende, fordi hun ikke var kommet til Tronsgaarden om Høsten, som han havde bedt hende om, tvert-

imod, han havde sagt, det var godt, hun ikke kom, for der havde næsten ingen Sne været paa Fjeldet derovre, saa staa paa Ski sammen havde der slet ikke kunnet været tale om. Han havde uhindret af Vejrliget fortsat med Undervisningen fra Gaard til Gaard. Men nu var han ogsaa lidt træt, saa det skulde rigtig gøre godt at faa hvilet ud i Julehelgen.

»Juleaften bliver altid saa fredfyldt og god, naar Birger kommer,« havde Mor Sara sagt. Og Marit forstod jo bedre end alle andre, hvor sandt dette var.

Hvem kunde som han læse Juleevangeliet for dem? Og hvem kunde som han bringe denne uudsigelige fredfyldte Stemning med sig?

Marit havde haft travlt i Køkkenet hele Juleaftensdag, hun og Mor Sara havde mest holdt til dernede. Birger havde flere Gange stukket Hovedet indenfor til dem, men var hver Gang bedt om at holde sig paa Afstand, nogen Pottekigger havde de ikke Brug for. Med Haanden fuld af Fattigmandsbakkelser maatte han saa trække sig tilbage for enten at holde til hos Brødrene eller i Enrum at udspekulere et nyt Angreb. Henad Eftermiddagen havde han endelig fundet det, og denne Gang vilde han ikke lade sig vise af.

Den store Bredslæde med Bjørneskindet havde han forspændt, og nu holdt han for

Døren og vilde absolut, at baade Mor Sara og Marit skulde have en Kanetur op gennem Sunddalen inden Kvældsmaden.

Mor Sara protesterede. Ikke vilde hun tage lige fra Varmen ud i Frosten og Sneen. Slige Galskaber kunde Ungdommen om, ikke hun. Men selv kom hun med Rejsepelsen og fik puttet Marit i den og stoppet godt om hende.

Skønt Klokken ikke var mer end fire, var det allerede mørkt. Maanen var endnu ikke staaet op, kun højt over dem i den klare Frostluft tindrede Stjernerne. Fod for Fod kørte de op ad den høje Hoelbakke, drejede saa brat til venstre ind i Sunddalen og kørte nu mellem de hvidklædte Lier gennem Dalsænkningen bag om Sundnæs og Strømmen op mod Kirkeruinen, der mørk og imponerende hævede sig mod den hvide Baggrund. Maanen steg nu i en pragtfuld lysende Skive op over Fjeldene paa den anden Side af Fjorden, der, hvor det smalle Indløb var til Stenkær. I dens blege Skin tog de forvitrede Stenmasser sig ud som et Tog af Trolde, indsvøbt i graa Kapper og med ludende Hoveder, vandrende mod Fjeldet. Under deres løftede Arme saas Fjorden blinke frem i glitrende, fosforagtigt Skin.

Men langt ude over Fjorden holdt Taagen sig, — den hvide Frosttaage, som havde klædt Træer og Buske i tindrende Pragt. Der lyste

et Sølvsmorsflimmer gennem Mørket, — som en stille Vandrer kom den over Hav og Land, dækkende alt til, lunt og blødt.

De holdt stille og saa ud over al denne Naturens Dejlighed. Ude fra Havet var det, som hørtes der Klokkeklemt imod dem, eller var det kun Bølgernes Suk, inden de gik til Hvile, Havets højtidsfulde Julemesse?

Omkring dem stod de nøgne Smaabuske, fint og varmt klædt paa, saa blødt i alt det vuggende hvide. Der kom en forunderlig mild Højtidsstemning over dem: »Hvor Verden dog er dejlig, og hvor alle Mennesker er glade! Eller er det Julen, som gør Menneskene lykkelige?«

»Ja, Marit, Julen gør ikke alene Menneskene glade; den gør os ogsaa gode, fordi den faar vore bedste Følelser til at komme frem i Lyset. — Hvor er det ikke underfuldt, at det lille Barn i Bethlehem, som blev født for mange Hundrede Aar siden, at det har forstaaet at gøre os lykkelige og spredt Glæden ud over al Verden. Midt i Vinterens Kulde og Mørke kommer det til os med Lys og Kærlighed.

Og hør nu alt det dejlige, Kirkeklokkerne synger om, nu de ringer Højtiden ind! Højt over Jordens Slid og Slæb løfter de os, det er som en brusende Hymne, der kommer fra oven og toner; »Fred — Fred paa Jorden og i Menneskene en Velbehagelighed«.«

Marit saa hen paa Birger. Var ikke hans Øjne som et Barns, fromme gode Barneøjne, i hvis Dyb, der gemtes en herlig Sjæl. — Hun følte atter hans stille, vidunderlige Magt over sig, følte hans Ret til alt det gode og uberørte, der laa gemt i Dybet af hendes egen Sjæl. — Det var, som Løftets hellige Ord allerede bandt hende til ham.

Taagen ude fra Fjorden kom nærmere, lidt efter lidt sluktes Stjernerne, kun et enligt stort og glimrende Punkt stod endnu klar nede i Vest og lyste, mens de hurtigt kørte mod Hjemmet.

»Se, Birger, tror Du ikke, det er Julestjernen. Den blinker og smiler til os i rødt og gult. Den fortæller om Lykke og Glæde for Store og Smaa i Himmel og paa Jord«.

»Ja, Marit, se, hvor den tindrer! Det er sikkert vort Julelys paa Himlens tusindtændte Juletræ!«

Der blinkede i det samme et andet stærkt Lys mod dem nede fra Dalen. Det var Sandumgaardens Julelys, der blev tændt.

Det stærke Lys dernede fra den store Gaard strøg pludselig som et glødende Pust om Marit. Det fór som en varmende Straale om hende og varslede om jordisk Elskov, Fryd og Lykke.

VIII.

DET var udartet til aabenbart Oprør indenfor Ungdommen i Sunddalen.

Det var Julen, denne Fredens Tid, som havde fremkaldt Splittelsen. Det havde i umindelige Tider været god gammel Skik, at hele Bygdens Ungdom havde samlet sig og afholdt et Skirend en af Juledagene.

Men denne Jul var der blevet Uro indenfor Rækkerne, og denne Uro stammede fra de »Udenvelts«, som de kaldtes. Det var Sønnerne fra Sorenskrivergaarden, Sønnen af Dampskibsexpeditøren og Sandumgutterne, der havde rottet sig sammen og ikke vilde være med til Skirendet.

Man kunde jo saa godt forstaa, at de fleste af dem ikke brød sig om at være med, fordi de som studerende og læsende jo næsten var som Byfolk at regne; det var kun i Ferierne, de nu om Stunder var hjemme, og de følte for-

modenlig som saa, at de i Skibakkerne kom til at ligge under for Bygdekammeraterne. At de havde faaet baade Knud og Haakon Sandum til at være med paa deres Parti, det var det, der var det mest forargelige, for netop de to var de bedste Skiløbere i Indherred og kastede Glans over hele Rendet.

Ingen stod saa flot i Hoppet som de, og ingen kom saa elegant og sikkert ned paa Benene som de.

I Spidsen for de to stridende Partier stod paa den ene Side Haakon Sandum og paa den anden Side Marcus Guttormsen fra Landhandleriet.

De, der var imod Skirendet, havde dannet en Kjælkeklub og agede Kjælkebakke paa de selvsamme Steder, hvor Skiløberne holdt til, i Bakkerne omkring den gamle Kirkeruin. Sammenstød var derfor uundgaaeligt, da begge Parter mødtes her. Drøje Ord, og naar Bølgerne gik højt blandt de yngste, et ordentlig Livfuld Hug! Saaledes var Stillingen.

Den kvindelige Ungdom — det vil sige, den Del af den som betød noget — holdt sig mest til de Udenvelts. »De Bykarer skulde jo nok vide at smigre sig ind hos Kvindfolket, de var jo saa sleske og kunde saadan kro sig i Vendingen, at det var lige til at brække sig over,« sagde Bydegutterne.

Til de Udenvelts hørte naturligvis begge Veninderne, Provstens Ivara og Marit. Birger derimod holdt sig mest til den anden Side, fordi han var saadan en udmærket Skiløber.

I Julen var der blevet lidt Standsning i Kjælkeagningen om Aftenerne, alle Gæstebudene rundt omkring optog jo hver især.

Hos Provstens havde der været Ungdomslag med Dans, hos Sorenskriverens ligeledes, ja selv hos Mor Sara paa Hoel havde der været Aftenselskab, men uden Dans.

Nede paa Sundnæs hos Expeditørens havde Ungdommen været buden til Kjælkeagning og Spisning, der selvfølgelig ogsaa sluttede med Dans. Men paa Landhandleriet havde der været stort Lag efter et Skirend baade med Længdeløb og Præmiehop.

Hvorledes Sandumfolkene vilde stille sig, det var nu det store, brændende Spørgsmaal indenfor Ungdommen? Det store aarlige Julegæstebud der blev altid imødeset med Forventninger. De havde Slægt og Venner paa begge Partier, særlig Fætrene oppe paa Øvregaardene var jo ivrige Skiløbere og hørte til Modpartiet.

Det trak ud til over Nytaar, og endnu var der ikke sket Indbydelse til Sandumgaarden.

Anden Nytaarsdag var Birger rejst, han turde ikke tøve længer, fordi Frosten faldt saa stærkt i, at Fjorden begyndte at lægge til, saa

Dampbaaden havde Møje nok denne Gang med at arbejde sig igennem det tynde Islag for at naa Tronæs. Marit havde fulgt ham til Bryggen og denne Gang viftet, saa længe hun kunde se det mindste til ham.

Ikke saa snart var Birger Sandvik rejst, førend Budet blev skikket ud med Indbydelser til det store Gæstebud paa Sandum. — Ja, stort blev det saa sandeligen, for ikke alene Kjælkeklubben blev buden, men ogsaa Modparten, som stod i Spidsen for Skiløberne. Indbydelsen lød paa Skirend og Kjælkeagning med Spisning, bagefter Dansemoro.

Denne Gavmildhed med den store Udstrækning af Indbydelser forsonede aldeles Modpartiet, saa der blev en større Indrykning paa Sandumgaarden med Taksigelser.

»Du, Marit, jeg vil nu blot sige det, Haakon er stor,« sagde Ivara. Hun maatte kigge ind om paa Hoelgaarden, da hun var ude for at gaa Tur.

»Ja vist er han stor, Du kan da vide det! Men han er ogsaa klog, ser Du, Ivara.«

»Svært klog er han. — Men Knud er heller ikke dum. For jeg tror nok, det er ham, der har fundet paa, at baade Skiklubben og Kjælkeklubben skulde indbydes. Haakon var imod det fra først af, men saa fik Knud ham overtalt, — det har han selv betroet mig.« —

Ivara saa drømmende ud for sig. Hun havde i den sidste Tid kastet sin Kærlighed paa Knud, — men aller inderst i Hjertedybet elskede hun Haakon, — det troede hun idetmindste saa sikkert, for Haakon var saa elegant og verdensklog — rigtig evropæisk — der hang ham ligesom Storstadsduft i Ærmet, — og var der noget i Verden, hun satte Pris paa, saa var det »Verdensklogskab«, hun holdt ligefrem af at dvæle paa det Ord. Selv kendte hun jo noget til det, hun havde et helt Aar været inde i Trondhjem for at skulle tage Middel-skoleeksamen, — hun fik den rigtignok ikke, — men Verdensklogskab, det fik hun!

Nu nød hun rigtig Kærligheden, dyrkede den ligefrem! Saadan at dele sine Følelser mellem to Brødre. Sværme og lokke for den ene, — men elske — og kaste drømmende Blikke til den anden, det var storskjønt! At Haakon blot havde Øje og Hjerte for Marit, gjorde slet ikke noget, Veninden elskede hun jo ogsaa! Der var noget saa berusende lidelsesfuldt i at elske haabløst, — og saa at kunne ofre sin Elskede for en anden! — Ivara hørte til de Naturer, der maatte leve i stærke Følelser, hun kendte det paa sig, — Hverdagsmenneske var hun nu ikke.

I Marits Indre kæmpede to hinanden modstridende Følelser. Næsten magtes- og sanse-

løs blev hun draget mod Haakon. Hans smukke, smidige Skikkelse, hans Letbevægelighed og bymæssige Slagfærdighed i Samtalen var ret egnet til at gøre Indtryk paa et ungt Pige hjerte, der ikke ad Erfaringens Vej endnu var befæstet, og som med hele Ungdommens halvt ubevidste Overmod higede mod det ualmindelige. — At saa han, den Eftertragtede, netop havde kaaret sig hende som Genstand for en mer end almindelig Opmærksomhed, smigrede hendes kvindelige Forfængelighed i høj Grad.

Hun kunde ikke blive fri for at drage en Sammenligning mellem ham og Birger, der jo hidtil havde været den Mand i hele Verden, som hun havde holdt mest af. Og naar disse to i de stille Stunder kom til hende i Tankerne, da saa hun klart, at de hørte til hver sin Verden.

Hendes ejegode, milde Birger var jo den elskede Ven med det milde Syn og det klare, dybe Blik, til hvem hun altid frimodig kunde ty hen i gode som onde Dage.

Luften blev ligesom renere og Himlen mere høj der, hvor han var. Men hans Gang var tung, og over hans Person laa Bondens besindige, tause Indesluttethed, der for udenforstaaende saa ud som Kluntethed og Træghed.

Hos ham var der Tryghed. Mennesket og

Vennen var jo lidt efter lidt gledet langt mere i Forgrunden end Skolemesteren. Ubevidst var han gledet ind i hendes Liv og hørte til det, næsten som en Nødvendighed. — Birger, Mor Sara og hun, Marit, maatte høre sammen.

Naar hun forsøgte at smugle Haakon ind i denne stille, fredlyste Verden, da stod det hende klart, at han aldrig kunde passe ind her. Han hørte til, hvor Livets Bølger gik med Skum paa Toppen, og hvor Glæden altid var til Huse.

Begge stod de som Grænsevagt for to forskellige Verdener. Paa den ene Side var det en alvorlig Livskamp, der førtes for en stor og god Sag. Paa den anden Side stod Bannerføreren for den Verden, der skælver i Jubel, og som tilsyneladende ser ud til udelukkende at være Fryd og Herlighed.

Valget her var svært for Marit, og mangen stille Kamp var kæmpet i det Skjulte under Suk, Bøn og Taarer. »Vis mig Vejen, Du kære Gud Fader,« havde hun bedt. Og da hun i det samme havde løftet Hovedet og set ud af Kammervinduet nedover Dalen, da var der staaet slig underlig Glans over Sandumgaarden. Nordlysstraalerne havde leget længe paa eet Sted og kastet et skinnende Lys over Strøget. — Og Hjertet, — denne undertiden saa for-

ræderiske Stormagt — havde draget Varsel, og hun lod sig mere og mere tage af den Magt, som intet kan modstaa.

Og da hun lukkede Øjnene, var Kampen endt, den Verden, der laa for hende, saa altfor straalende, tillokkende ud. Hun vuggedes og gled ad de lyse Drømme med Strømmen og øjnede i det fjerne en solbeskinnet Kyst, — en Kyst, hvor Haakon stod og vinkede. —

»Herre, min Gud, Du vilde det jo slig!«

Dagen oprandt. Megen Ungdom samledes paa Sandum tidlig paa Eftermiddagen. Det duftede af Kaffe langt udover Vejen, og inde i Storstuen stod Bagværket taarnhøjt paa de lange Borde. Øl og andre Drikkevarer var der heller ingen Brist paa, enhver fik forsyne sig, saa-meget der lystedes.

Fra Gaarden drog et stort, broget Tog ud til Kirkebakkerne, hvor der først skulde være Skirend baade af unge Mænd og Kvinder — ja, selv de gamle var ikke rædde for at sætte i Vej med, og naar han, gamle Knud Sandum, kom sættende nedover Skibakken, var det ikke frit for, at mange af de Unge skulde have Læs nok med at gøre ham det efter i Sikker-

hed, — men Legemsidræt laa jo nu ogsaa en Gang til Slægten paa Sandumgaarden.

Marit og Haakon havde staaet sammen og klaret ret et enestaaende flot Hop, der havde vakt almindelig Jubel.

»Ser Du,« hviskede Haakon, da hun rødmede af Glæde over al den Haandklap, »slig er det at inkassere en Tribut.«

Da Mørket faldt paa og Maanen kom frem, begyndte Kjælkeagningen ned over de lange Bakker.

Ogsaa her var de to bestandig sammen. Ingen andre end Marit fik Lov til at age med paa Haakons Fiskekjælke. Der var for ham noget saa berusende i at sidde med hende tæt i Favnen, mens det i susende Fart skar ned over Bakkerne med sikkert og let Styr af den lange Stav, han holdt under højre Arm.

De sad paa Kjælken oppe paa Bakkekammen. Han ventede lidt, til de andre var strøget afsted. Nu var de ene, kun Mørket omkring dem og Stjernerne over dem.

Hun følte hans dybe Aandedrag, da han bøjede sig frem. Hans bløde Overskæg næsten berørte hende.

»Marit, er min Arm ikke god at hvile i?« — Han tog varligt og vendte hendes Ansigt imod sig.

»Haakon!« Hun trykkede sig tæt ind til

ham. Hun kunde ikke væрге sig. Han kyssede hende blødt og stille.

Varme, bløde Læber og Øjne, saa faste og gode, — jo nu vidste hun det, hun kom aldrig uden om ham.

»Marit«, hviskede han, »sig, at der er ingen, ingen i den hele Verden Du vil høre til uden mig? Sværg, at Du vil drage ud paa den store, straalende Skueplads ved min Haand, — kun ved min Haand — hører Du?«

Han bøjede sig dybere ned over hende, knugede hende tættere ind til sig og saa paa hende med brændende Øjne.

Der gik en frydefuld Skælven igennem hende. Han mærkede det og kyssede hende atter og atter.

Da slog hun varmt og inderligt sine Arme om hans Hals, bøjede sig fast ind til ham og kyssede ham heftigt.

»Jeg elsker Dig!« hviskede hun.

»Og Du følger mig?«

»Ja, saa langt Du vil!«

IX

MOR SARA sad i den store Armstol foran Ovnens oppe i sin egen Stue. Det var begyndt at skumre, kun Gløderne fra Ildstedet kastede et flakkende Skær over Stuen.

Hun rokkede uroligt med Hovedet. Tankerne kom og gik. — Aa, hvorméget der ogsaa kunde lægges paa et Menneske! — Hun knugede de stærke Hænder i hinanden, — hvor skulde hun hente Raad for alt det, der tyngede hende? —

Nu vidste hun, hvor det bar hen med Marit. — Ikke havde Marit selv sagt et Ord om det; — men hun kendte det jo saa godt alligevel. De unge, blanke Øjne, den sære Uro, den jagende Hast, der var kommet over hende, — og fremfor alt Marits Angst for at være ene med hende. — Jo — der maatte være sket noget, sikkert det, som hun sidst af alt i Verden vilde skulle ske. — Hvor var det tungt og saart altsammen! Skulde der da kun klæbe

Forbandelse ved alt, hvad hun rørte ved? — Hvordan kunde hun retteligen staa til Regnskab overfor Birger, han, som i fuld Tillid havde overgivet hende dette Barn og bedt hende vogte det vel? — Og saa var dette Barn ikke før blevet voksent, førend hun havde ladet den første den bedste Landevejsridder og Badutspringer snappe hende bort! —

Ak, havde hun dog blot ikke gættet Birgers lønligste Tanker? For hun vidste jo, hvor meget han holdt af Marit, og hvor haardt dette vilde være for ham. Stakkels, stakkels Gut! — Var det mon Fædrenes Synder, der skulde straffes paa ham allerede i første Led? — Om hun blot selv kunde tømme den Kalk for ham! Hun gjorde det gladelig, hun havde jo staaet i saa meget i sit lange Liv, saa én Livssorg til kunde hun vel endnu bære, — og dog syntes hun næsten, dette var den strengeste, netop fordi hun ikke kunde tage den paa sig.

Og saa Marit selv? Hvordan hendes Følelser egentlig nu var overfor hende, havde hun saa vanskelig for at udrede.

Ond paa hende kunde hun jo ikke blive, dertil havde den lille, kloge og gode Pige altfor sikkert indtaget sin Plads i hendes Hjerte. Hvor var her ikke blevet lyst og godt paa Hoel, siden hun var kommet! Fra hver en Krog af den store Gaard lyste det jo af dejlige Minder

om den lille Pige, som havde fyldt Stilheden ud med sin glade Latter og lystige Sang, — hvor havde de ikke haft det hyggeligt og godt sammen i de fem Aar, hun havde været her! — De stille Stunder ved Rokkens Snurren netop her i denne Stue, hvor den Gamle havde talt og den Unge lyttet til, — havde der da slet ikke været Velsignelse ved dem? Jo, hun havde voldt hende mange Glæder! Altid var det jo kun Ros, der lød over hende fra Skolen nede i Præstegaarden, hvor hun blev undervist sammen med Provstens egne Børn, og hvor hun bestandig havde hævdet sin Førsteplads blandt Eleverne.

Og siden — i Leg som i Alvor — bestandig var hun foran — selv i Fagerhed stod hun jo ikke tilbage.

Fattig — ja vist — Mor Sara svarede sig selv paa alt det, der vældede frem hos hende, baade for og imod Marit. — Fattig, det var hun, men derfor var det jo netop, hun var kommet hid! Her var Overflod nok, — og Birger selv begærede ikke Rigdom! Sit rige, varme Hjerte havde han jo givet hende. Men vidste mon Marit selv om det? Havde hun egentlig nogen klar Følelse af, at han kunde ofre sit Hjerteblod for hende?

Jo, hun maatte vide det. Kvinden i hende var jo forlængst vaagnet. Det viste dog det,

at hun kunde lade sig beherske af ham, den anden.

Men der var noget andet, — noget fremmed ved Marit. Der laa noget mærkeligt gemt i Liniernes skiftende Uro. Der var over hele hendes Person en vis æggende Ynde, men tillige noget uberegneligt.

I Blikket kunde der undertiden komme et Glimt, der ligesom flød hen over Alting, skiftende som Bygevejr over Fjorden, — og saa dette vemodigt begærlige Drag ved Munden! Nej, Mor Sara kunde ikke tyde de Runer, kunde ikke blive klar over, om det var Letsind og Lige-gladhed eller kun en vis ligegyldig Foragt for Menneskers Dom? Her var noget, hun ikke kunde faa Tag om, kun saa meget var vist, haardt turde hun ikke tage paa hende.

Om dog Marit blot vilde komme til hende, — have Fortrolighed til hende, som et Barn til sin Mor, maaske da meget endnu kunde forandres? — Hun havde mulig slet ikke givet Løfter fra sig, det var, kan hænde, blot Barne-streger eller en flygtig Rus, som kunde bortvejres ved et alvorligt Ord.

Der gik en Dør paa den anden Side Højen-loftssalen. Hurtige Skridt nærmede sig, og Døren til Mor Saras Stue gik sagte op, men blev som ved en hurtig Indskydelse hastig lukket igen.

»Er det Dig, Marit?« Mor Sara rejste sig og kiggede ud gennem Døren.

Jo, det var Marit. Hun stod midt i Salen, tøvende, som om hun ikke vidste, om hun skulde gaa eller blive.

»Marit, vil Du mig noget? Jeg er jo her.«

Det lød saa blødt og sagtmodigt, at Marit maatte gaa imod hende.

»Ja, jeg vilde kun sige, at jeg gik lidt ud inden Kvældsmaden!«

»Hvorhen, Marit? Det mørkner jo alt!«

»Blot op i Aasen!«

»Kom lidt herind til mig, inden Du gaar, Barnet mit. Jeg sidder saa ensom her, — ja, rigtig saa ensom har jeg været paa det sidste!«

Sagte lukkede Marit Døren efter sig til Mor Saras Stue. Hun saa op og mødte i den Gamles Øjne en stum Klage, — og saa var der et Drag ved Mundvigerne, saa vemodigt smerteligt.

»Jeg sidder saa ensom her,« suste det for hendes Øre, — ja, hvor hun havde Ret! Længe, længe var det, siden hun i Fortrolighed havde siddet her og snakket om alle de smaa Hændelser, der hørte det daglige Liv til. — Men nu kunde hun ikke tale om alt det stille hverdagslige, saadan som det stormede og brændte i hende. Aa, kunde hun blot slippe og faa Lov til at gaa.

»Er der nogen, som venter Dig oppe i Aasen?« Det kom ligegyldigt spørgende. Stemmen var rolig; havde Marit ikke set den spændte

Mine og den svage Dirren, som laa om den faste Mund, da vilde hun have svaret undvigende. Men nu saa hun, at der i Mor Saras Øjne tændtes smaa Glimt, som varslede, at nu vilde hun tale.

»Ja«. — Marit mødte hendes Øjne.

»Er det kanske Ivara?«

»Nej, det er Haakon Sandum!«

»Ja, saa! Da maa jeg sige Dig, Marit, at jeg er bedrøvet over det. — Jeg tror, det, Du gør, er bare Daarligdom. Haakon Sandum er en Vindhas, — en rigtig romantisk Badutspringer, som ikke er en ærlig Pige værd.«

»Aa, nej da, Mor Sara, sig ikke det, han er ikke slig!« — Marit kastede sig ned foran hende og gemte Hovedet i hendes Skød.

»Jo, Marit, jeg siger det, som sandt er. Han er en Vindhas, — jeg tror ham ikke over en Dørtærskel. Det er usselt gjort af Dig at give Dig slig Kar i Vold. Du har ladet Dig fange af et vakkert Fjæs og nogle Dansekast. Men bi, til Du faar set ham rigtig efter i Folderne, da vil Du sande mine Ord, — hvis det da ikke er for sent.«

»Vidste Du blot, Mor Sara, hvor god og snil han er, ikke vilde Du tale slig!«

»Marit, jeg taler ikke over mig, jeg ved saa vel, hvad jeg siger, og Du faa høre Sandheden, saadan som den er. Bagefter skal Du saa selv

tage Ansvaret og gøre, som Du finder er Ret; men et varende Alvorsord maa Du høre først, for her ser jeg klarere end Du, jeg kan have nok at bebrejde mig alligevel, fordi jeg ikke har vogtet Dig bedre! — Der er kun ét, jeg forlanger af Dig, og det er, at Du skal se Dig vel for, inden Du handler. Før man giver sig i Lag med den Slags Ting, skal man være klar over, hvem det er, man faar at gøre med. Har man faaet Forstand af Vorherre, da har man den Pligt ogsaa at bruge den, — inden det er for sent! — Alt dette har Du ikke gjort, for havde Du brugt Forstanden Din, da maatte Du allerede have set, hvad Haakon Sandum indeholder.«

»Mor Sara, jeg har jo ikke gjort noget ondt. Naar Du vidste, hvor glad vi er i hinanden, saa sagde Du ikke alt dette. Jeg vil saa gerne fortælle Dig det altsammen, naar blot Du vil høre rolig paa mig.«

Mor Sara var bleven roligere, sagte lod hun sin Haand glide hen over den lyse Haarvælde, der laa gemt i hendes Skød. Med ét følte hun den dybeste Medlidenhed med den unge Pige, der her stod overfor Livets største Sorg — og Livets største Glæde.

»Min egen, snille, lille Pige«, lød det med mild og klar Stemme.

Marit saa op ved at høre Stemmens for-

andrede Klang. Hun mødte to saa dybt bedrøvede og saare Øjne, at det var, som noget paa en Gang sprang i hendes Sjæl, hun kom til at græde, græd, som Hjertet skulde sprænges.

»Jeg kan jo ikke gøre for, at jeg holder saa meget af ham. — Han tog mig varligt og godt ind til sig, — og han bad mig saa inderlig meget om at følge sig. Jeg elsker ham jo slig Mor Sara, at jeg maatte, maatte sige ja, — for jeg tror ikke, jeg kan leve uden ham!«

»Er det kommen saa langt mellem Dig og ham? Han har Dit Løfte! — Stakkers, stakkers lille Marit! Men hvordan kunde det komme saa vidt imellem Jer? — Og er jeg, Din Fostermoder, da intet, slet intet for Dig, siden Du i denne vigtige Livssag har kunnet handle uden at raadføre Dig med mig? Har Du da ingen Tillid til mig? Tror Du, at Mor Sara er bleven saa gammel, at hun ikke kan raade og vejlede retteligen i en Hjertesag?

»Aa, sig ikke det Mor, — og vær ikke vred paa mig, — jeg kan jo ikke gøre ved det.«

»Vred? — nej, Barnet mit, det er jeg ikke. For var jeg det, da vilde jeg gøre det, som var det letteste for mig og sige: Gaa, og vend aldrig tilbage! Denne Din Gang ud af mit Hus kan aldrig føre hertil igen. — Nej, nej dette kan jeg ikke sige. For det, Du nu staar i Begreb

med at kaste Dig ind i, det maa ikke ske! Aldrig, aldrig, siger jeg Dig, faar Du Lov til at drage ud i Verden med denne Haakon, — denne holdningsløse Springfyr, som ikke vil volde Dig andet end Ulykke! Her handler jeg ikke alene paa egne Vegne, jeg handler ogsaa paa deres Vegne, som har givet mig Dig, og for hvem jeg skal staa til Regnskab, naar galt og ondt er sket. Far Din og Mor Din har i Tillid og Tryghed givet mig Dig; hvordan skulde jeg forsvare for dem, om jeg nu lod Dig fare?

Du skjønner vel saa meget, at det her gælder noget. Hvor ser jeg ikke inderlig klart, at Du staar paa Ulykkens Skær, og hvor samvittighedsløst det vilde være af mig, om jeg gav efter.«

»Mor, Mor! Forstaar Du da slet ikke.«

»Jo vist forstaar jeg, og Du maa tro, jeg kender ogsaa lidt til Verden; — men det, jeg har set af den, har ikke altid været af det, som godt er, eller af det, som gør Menneskene gode. Jeg faar jo Skyld for at være haard, — aa ja, det har vel noget paa sig, — men hvorfor jeg er blevet det, er der ingen der ved. — Ogsaa jeg har været ung en Gang og fornummet Længsler og drømt herlige Drømme, — set Haab briste og Lykken dø. — — Marit, aldrig har noget Menneske hørt mig klage, — og dog har jeg lidt saa saart, — stræbt og stridt som faa, — men

Herren evig ske Tak, ogsaa fundet Freden. — Du skal vide det, Marit, for at Du kan se, at der ad andre Veje end den brusende Elskovs kan vindes frem til noget, som godt er.«

Hun strøg sagte Marit ned over Haaret og Kinden, mens hun i korte Sætninger fortalte om sit stille Liv og sin svære Kamp.

»Jeg kunde vel være paa Din Alder, da ogsaa jeg syntes, at Livet var intet værd, naar man ikke kunde faa leve det med den, man havde kær.

Ham, jeg holdt af, var en klog og vakker Gut. Men Far min vilde, jeg skulde tage en stakkels Svækling, hvis eneste Fortjeneste var, at han var det sidste Skud af en stor Slægt.

Jeg var ung og modig, satte Trods imod min Faders Villie.

Min Far lo kun af mig og sagde: »Ret saa, sligt Tømmer er det, Slægten trænger til! Netop Dig er det, for Du har Villie og en passelig stiv Rygrad. Med mine Penge — og Dit Vet kan der endnu blive noget ud af Hoelgaarden!« —

Jeg kogte af Raseri og sagde nej, — og atter tusinde Gange nej.

Saadan gik det en Stund, jeg blev ved mit. Noget Jaord til Birger Sandvik kunde Far ikke faa presset af mig.

Saa tog han mig en Dag ved Haanden og

gik udenfor Gaarden med mig. Han pegede paa Fjeldet, der mørkt og truende laa bagved Gaarden.

»Kan Du løfte paa det Fjeld der og flytte det did?« Han pegede paa den modsatte Side.

Jeg saa blot paa ham, for jeg forstod jo, hvad han mente.

»Kan Du det?« spurgte han igen.

»Nej«, svarede jeg.

»Min Villie er som Fjeldet! Nu har Du vel forstaaet mig?« Han vendte brat om og gik ind.

En Maaned efter stod mit Bryllup med Birger Sandvik til Hoel. — Der var ærgerrigt og begærligt Blod i mig ligesom i min Far. Derfor gav jeg mig vel tilslut.

Ham, jeg holdt af, og som ogsaa var mig god, var der ikke Slægtsblod i. Ejheller var han synderlig rig, han ejede ikke meget ud over sin vakre, staute Skikkelse og gode Forstand. Han rejste til Amerika kort før mit Bryllup. Lykken fulgte ham, han blev en stor Mand derovre — Guvernør, tror jeg, de kaldte det.

Her paa Gaarden sled jeg saa Livet. Der var nok at staa i med, skulde Skuden holdes klar af Skær og Brænding. Børnene kom fort, og Sandvik var en Stakket — og hertil meget, meget andet, som jeg ikke her kan fortælle Dig.

I vort Ægteskabs femte Aar døde han.

Et Aarstid efter kom min Ungdomsven hjem fra Amerika paa et Besøg i Bygden. Han var allerede da en rig og anset Mand.

En Aftenstund kom han herop til mig. Det var netop her i denne Stue. — Aa, hvor jeg husker det. Mit Hjerte bankede i saadan underlig, forventningsfuld Glæde. Nu maatte det vel komme, det, jeg lønligt haabede og saa inderligt havde bedt til. For aldrig havde han jo været helt ude af mine Tanker. I min Sjæl havde ligget gemt denne usigelige Længsel efter Kærlighed. I Nætter og Dage havde jeg bedt til Gud og tigget paa mine Knæ om lidt Lykke. Jeg var jo ung og stærk og syntes ogsaa, jeg havde Krav til Livet og Glæden!

Hvor han var vakker og fin, da han stod her i min Stue. Der maa have været noget over mig, som udtrykte mine Tanker og røbede Glæden over at se ham igen.

Han traadte et Skridt tilbage, da jeg havde hilst paa ham.

»Ja, jeg vilde blot se, hvordan Du havde det. En gild og højfornem Odelsgaard er det jo, Du fik paa Købet, Sara!«

Det sortnede for mine Øjne. Var det kun for at fortælle mig dette, han var kommet hid?

Men meget, meget mere havde han at sige mig.

Han fortalte om sit Liv derovre i det Fremmede. Om hvordan han havde slidt og stræbt. Skridt for Skridt havde han vundet frem til Rigdom og gennem den til Anseelse.

»Jeg havde jo saa meget at glemme, og derfor arbejdede jeg haardt og vandt frem,« sagde han. »Nu er jeg kommet for at sige Dig Tak, Sara, fordi Du den Gang sveg mig; var det ikke sket, havde jeg vel aldrig draget her fra Bygden, og mit Liv vilde være gledet hen, stille og ubemærket som alle de andres«.

Hans Øjne hvilede paa mig, mens han talte de Ord, der faldt som Svøbeslag. Han havde vel ventet, at jeg skulde have bøjet mig under dem. Men skønt det var, som blev der boret og slidt i mit Hjerte med hvasse Knive, hævede jeg stolt Hovedet og mødte hans Blik.

Vi saa paa hinanden en Stund. »Saa tænker jeg, vi nu er kvit!« svarede jeg.

»Nej, Sara, ikke endda. Vi bliver ikke kvit, førend Du har traadt Dansen med mig ved mit Bryllup!« Han sagde det i en blød og stille Tone, der rent forvirrede mig.

»Hvad mener Du, Knud?«

Han saa vist paa mig. Saa lo han haanligt:

»Jeg mener, at byde Dig til mit og Ragnhilds Bryllup paa Sundnæsgaarden om fjorten Dage fra i Dag af!«

Hvor jeg fik Kræfter fra, ved jeg ikke. Jeg syntes kun med ét, at jeg voksede. Jeg lo og rakte ham Haanden og takkede for godt Budskab.

»Kun disse Vægge her blev Vidne til, hvad jeg led«.

»Du kunde da ikke drage til hans Bryllup Mor Sara?« Marit glemte alt sit eget og saa op.

»Jo, Marit. Jeg tømte Kalken helt ud. Det var en Styrkeprøve, jeg holdt med mig selv. Og jeg vandt den — tilsyneladende — i Glans og Herlighed.

I Brudetoget var det Solen, som lyste og spillede i Sølvbeslaget fra Hoelgaarden, og ingen Højtidsdragt var tung og glimrede af Søljer og gyldne Spanger som min.

Og Brudedansen traadte jeg med Knud, da han slap mig, hviskede jeg: »Nu er vi kvit!«

»Gud bedre, vi er vel det«, svarede han. Og lidt efter føjede han til, — »for Du vilde det jo saa«. Men da lo jeg, — lo som aldrig før, for nu var jeg hævnet.

Bag efter hørte jeg, at det hele var sket pludselig. Han havde ikke bejlet til Ragnhild før flere Dage efter sit Besøg paa Hoelgaarden. — Nu forstod jeg ham.

Han vilde først have bøjet mig og siden bejlet. Han tog fejl. I omvendt Orden burde

det have sket, for Sara, — den stolte Sara til Hoel — havde gladelig ofret alt det, som bandt af Slægtskab og Odel og var draget med ham til det fjerne Land.

Nu kalder Folk her omkring mig for stolt og haard, — ak, men ingen ved jo, hvorfor jeg blev det! — Og Du, min lille Pige, som nu kender det, — Du ved nu, hvad Livet kan byde. Det, man tror sikkert og fast paa, kan bryde, tilbage staar man saa med Savnet og Bitterheden, — to Følgesvende, der ikke gør Menneskene gode i Livsløbet.

For mig var det nu lidt anderledes, jeg lod mig blot ikke slaa ned, jeg havde jo Rygrad, som Far' min sagde. Men hvad hjælper det at være stærk, naar det skorter paa det ene Fornødne — Evnen til at vinde frem til Lykken.

Der skulde ogsaa noget til for at vinde frem og klare for Slægten og kæmpe en Kamp om Liv og Død for Sønnerne mine.

Birger, mit Hjertebarn, hjalp mig over meget. Aldrig har jeg haft anden Sorg af ham end den, at han ikke vilde tage Arven og bygge videre for Slægten.

Men ogsaa den Sorg og Kamp var haard, — dog, nu er det dulmet lidt paa det sidste, og jeg er vundet frem til Freden. Jeg forstaar ham bedre og har gennem hans Livsførelse

lært at respektere og bøje mig for det, der var og maatte blive hans Livskald.

Min Søn Thorodd faar nu løfte Arven efter mig, han har i det mindste Villie, — og med den kan der jo udrettes meget.

Men nu, Marit, er det, som alle Saar atter springer op at bløde ved Tanken paa Birger. — Hvad tror Du, han vil sige til alt dette? Hvilken ræddelig Sorg tror Du ikke, det vil være for ham, naar han hører, at hans lille Pige, — hende, — han saa vagtsomt og kærligt har vaaget over fra ganske liden, — at hun vil drage fra os og gaa ud i Verden med en løsagtig Gut, som vi paa langt nær hverken kan agte eller ære.

Tænk paa den ensomme Mand langt herfra over Fjeldene derborte. Hvordan mon hans trælsomme Liv herefter vil blive? Mon der ikke for ham slukkes et Lys og dør et Haab?»

»Birger! — Tror Du, Mor Sara, at Birger holder af mig? — Jeg mener, holder anderledes af mig end en Broder holder af sin Søster?»

»Ja, det tror jeg sikkert Marit!«

»Tror Du, han vil blive meget — meget vred paa mig?»

»Vred — nej! Men rigtig saa inderlig bedrøvet! — — — Marit, kan Du bringe over Dit Hjerte at gaa fra ham og fra mig?»

»Aa, Mor Sara, nu Du taler slig, da ved

jeg, at det, jeg har gjort er stor, stor Synd imod Jer begge. — Men jeg kan ikke andet, — jeg har jo ingen Villie som Du, — og derfor maa jeg følge Haakon.«

Mor Sara stod rank. Haanden laa fast paa den store Armstol, der hørtes kun en sitrende Klang i den myndige Stemme.

»Saa faar Du gaa, Barnet mit. Men sig ham, at her paa Hoel værger Mor Sara for sit og sine. — Sig ham ogsaa, at aldrig kommer der til at fare Brudfølge herfra Gaarden, naar han er Brudgommen.« —

Marit løftede Hovedet, der var med ét kommet en underlig haard Klang i den Gamles Stemme.

Det blinkede af Trods i den Unges Øjne.

»Slig bliver det, Marit!« sagde Mor Sara.

Den gamle Egetræs Dør drejede sig langsomt paa Hængslerne. Det lød som en klagende Vaande. En knugende Tomhed, et sælsomt Mørke faldt over Stuen, kun de ulmende Tørvegløder i Ovnen lyste som vaagende Øjne i Mørket.

Saa sluktes ogsaa de.

Samme Aften gik der Ilbud efter Birger og Marits Forældre.

Der var ikke Stunder til at vente efter Dampbaaden. Mor Saras egen Baad blev bemandet, og strygende fort gik det over Fjorden til Tronæs.

Gennen Værdalen spurgtes det, at Birger var paa Øvre Tronsgaardene.

Der var ikke mange Ord i Budstikken. »Kom fort hjem, Gutten min, Marit vil rejse med Haakon Sandum!« stod der i de faa Ord Birger fik.

Og aldrig havde han faaet tungere Budskab. Fem Dage efter Udrejsen laa Baaden atter ud for Hoel.

Birger og Marits Forældre var med.

Yderst paa Toften stod Birger og spejdede. Som de nærmede sig Gaarden sank Haabet mere og mere. Marit kom jo ikke for at møde ham, og han vidste jo, at der var vogtet vel paa Baaden baade Dag og Nat.

I Luften, — gennem Havets Bølger, synes han at høre Stemmer. —

Det er hendes — og hans — den Andens. Fjernere og fjernere lyder det, — nu svinder de i Taagen, langt — langt — bort over Fjorden. Inde i det saare, trofaste Hjerte fornemmes det, at hun for ham ikke er mere.

De mødtes af en forunderlig Stilhed paa

Hoelgaarden. Tjenerne gik omkring, som var der Lig i Huset, og Mor Sara selv var sorgbøjet som ingen Sinde.

Det var to Dage siden, Marit var rømt fra Hoel. Med hvem hun var flygtet, var let at gætte.

Marits Forældre stod saa vaandefuld tause. De gamle Hænder søgte hinanden, det var saa svært for dem at forstaa, sligt kunde ske her, hvor Mor Sara var den raadende. Men intet bebrejdende Ord lød, det kendtes kun som noget brast under dem, som Jordsmonnet gled og gled, der de stod. De fattede jo ikke, at deres ærlige og gode lille Pige saa rent kunde lade sig forlokke.

Da Moder og Søn blev ene, var det næsten tungere for Birger. Han følte sig saa tom og sløv, saadan som naar en stor Sorg overvælder et Menneske og han ser alle Sunde lukke sig. Hænderne holdt han op om Hovedet, som vilde han tvinge sig til at huske, at han var nærværende.

Han følte Moderens Haand sagte glide over sit Haar. Men Ordene, der kom, lød saa uendelig fjernt.

»Birger, Du faar ikke være vond paa mig for dette. — Jeg har gjort, hvad jeg kunde for at hindre det. — Hun, som ellers var saa klog, god og snil var som troldbundet. Saa rent fra Vid og Sans var hun i de sidste Dagene. Jeg skjønte jo, at dette bar bort i Fordærvelsen, og derfor budsendte jeg Jer alle.«

»Ja, ja, — og saa kom jeg dog for sent.«
Hans Stemme var lav og tung.

»Aa, Mor, naar Du vidste, hvor meget jeg holder af Marit. — Traad for Traad har hun spundet sig ind i mit Liv, — og nu er der intet — slet intet igen — Herre min Gud, kan der være Mening i sligt?«

Mor Sara havde lagt den gamle skælvende Haand paa hans Skulder. Der var Kraft endnu i Taget, — men opgivende rystede hun alligevel det graa Hoved. Her kunde hun ikke hjælpe. Hun vidste, at der gives Stunder, hvor Ensomhed er bedst, og stille gik hun fra ham.

Lidt efter hørte hun Birger gaa ned ad Trapperne, og en Stund efter saa hun, han skød en af de smaa Baade, som laa i Strandkanten, ud i Vandet. Han roede mod Skæret. Derude vilde han altsaa kæmpe sin Kamp alene!

Mor Sara var ikke rolig, før hun havde set ham komme tilbage. Det havde jo hændt en og anden Gang, naar et stort Vejr kom over Slægten, at det tog noget med sig.

Det bankede sent paa Mor Saras Dør.

»Aa, Gud velsigne Dig, min Gut, at Du kom!«

»Mor, — jeg har været skral til Kar! Derfor var det ikke at undres paa, Lykken gik mig forbi. — Jeg er ikke sejt og stærk som Du, Mor, — men jeg faar jo se at staa det igennem alligevel.«

»Og Mor Din er gammel og vejrslidt; og derfor lod hun sig narre.«

»Nej, nej — ikke skal Du bære Skyld.«

Der var saa underlig højtidsfuldt i Stuen. Skyggerne fra de gamle Møbler blev lange. Kun Slaguhret passede Timetal og tikkede blidt og fortroligt med en smeltende Sølvklang.

Mor Sara og Birger sad længe sammen. Stilheden løste Ordene, som havde haft vanskeligt ved at trænge frem. Nu kom de som Fanger fra Skjul. Og da Midnatsslagene lød, havde Mor og Søn fundet de gamle, kendte Veje, der kom fra Hjerte og gik til Hjerte.

I Tankerne var der Mildhed, i Ordene Trøst, — men Freden, den livsalige Sindets Fred, var brudt.

X.

Kristiania, i Juni.

Kære Ivara.

HVOR underlig det var at rejse fra Jer alle-sammen. Da jeg stod paa Dampbaaden og saa ind over Dalen, hvor Hoelgaarden længe lyste hvid oppe i Aasen, da maatte jeg græde. — Og da vi svingede om Næsset og jeg saa Præstegaarden ligge der saa fredeligt i Sollyset og vidste, at Du stod bag Hegnet og fulgte Baaden med kærlige Tanker, saa var det, som noget bristede for mig, og jeg følte, at nu blev det et Farvel for bestandig. — Og saa tænkte jeg paa Dig og mig, og Spørgsmaalet om, hvem af os to, der var lykkeligst, arbejdede sig frem hos mig?

For Dig laa der en fredelig Tilværelse paa Hjemmets Grund ved Knuds Side paa Sandumgaarden. — For mig og Haakon laa Livet som det gyngende Hav, vi vuggedes paa, snart oppe, snart nede.

Ja, hvem kan give Svaret herpaa, Ivara?
— Kun Livet, Livet selv kan det!

Jeg stod med Armen paa Rælingen og stirrede mod det hilsende Flag fra Præstegaarden, som Du kippede med.

Aa, Ivara, hvor ligger der noget tungt og svært gemt i et Farvel, — særlig naar man ved, at det er for bestandig.

Som jeg stod der og var allermest bedrøvet, da kendte jeg en Arm om min Skulder, og Haakon lagde mit Hoved ind til sig og hviskede: »Tak, fordi Du er her, tak fordi Du for min Skyld kunde ofre saa meget.« — Da var det, Du, som om jeg med én Gang blev sjælesund og frisk igen. Nu var alting muligt. Vi var jo to. Og Haakon er Kampen værd, ser Du!

Vi bliver nu en Stund her i Kristiania. Haakon har Engagement paa Tivoli, foreløbig danser han alene; men om otte Dage tænker jeg, det bliver min Tur at være med. Jeg gaar hver Dag hen til en fæl gammel og gnaven Balletmester og lærer noget, han kalder Plastik, og saa lærer jeg at hilse. Man skulde jo tro, det var svært letvindt, det at hilse, men det er det langtifra, jeg maa gøre det om og om igen vel de Hundrede af Gange.

Jeg gruer saa inderlig for den første Gang, jeg skal optræde for et rigtigt stort Publikum,

— ja Du — bare ved at tænke paa det faar jeg Hjertebanken. Men Haakon er saa god og siger bestandig, at jeg er flink og at det nok skal gaa. —

Du er nok saa snil at gaa rigtig tit op til Mor Sara, hun maa jo være saa vred paa mig for al den Sorg, jeg har voldet hende. Snille Dig, tal rigtig godt for hende.

Og saa faar Du leve saa vel. Skriv snart til mig og tænk ret ofte paa

Din Veninde

Marit.

Kristiania, d. 28. Juni.

Kære Ivara!

Nu er det overstaaet! — Mon Du rigtig kan forstaa, hvad det vil sige at staa frem for et yrende Menneskehav?

Denne fæle, larmende Folkemasse, af hvis Bifald ens Liv og Eksistens skal afhænge! Naa, det gik da godt, — skønt Du maa tro, jeg var mere død end levende, da jeg kom ind i Garderoben efter Springdansen, jeg hørte kun Bifaldet som en fjern Brølen uden for og tænkte slet ikke over, at det var mig, det gjaldt. Haakon kom farende ind efter mig,

og jeg maatte Gang efter Gang ind og neje og takke for Bifaldet.

Og ved Du, Ivara, jeg hørte saa tydelig flere Gange, at der blev sagt blandt Mængden: »Nej, hvor er hun vakker!« — aa Du, da kunde jeg ikke gøre for, at det rislede mig varmt ned ad Ryggen, og at jeg med en Gang kom til at holde af de larmende Mennesker dernede.

Haakon dansede nu ogsaa aldeles stor-skjønt, maa Du vide, det er jo slet ingen Sag at danse, naar man har slige kraftige og sikre Arme til Støtte. —

Vi har nu begge faaet vort Engagement forlænget i fjorten Dage, og vi skal danse hver Aften. Og tænk Dig, jeg faar fem Rigsbanksdaler for hver Aften! Er det ikke morsomt at have en saadan Sølvbank i Benene? — Haakon ler af mig og siger, at dette er ikke noget imod, hvad man faar ved de store Etablissementer i Udlandet.

Kære Ivara, Du spørger, om vi har holdt Bryllup? Nej, endnu ikke. Der har været saa meget Vrøvleri med vore Papirer, og hverken Haakon eller jeg har haft Tid til at være over det, men naar vi nu i næste Maaned kommer til København, da bliver det nok. Aa, Du, dersom Du var her, da skulde jeg hviske Dig i Øret om al den Lykke, jeg lever i.

— Jeg kan næsten ikke sige Dig, hvor kær Haakon er. Han ved ikke alt det gode, han vil gøre mig, ja, han ødelægger mig næsten med al sin Ømhed. Du skulde bare se ham om Aftenen løse mit Haar, han synes, det er saa vakkert. Han tager saa nænsomt paa det, løfter det og lader Lyset spille igennem det, og lægger det saa som en gylden Kaabe om mig. — Nej, — jeg vil slet ikke fortælle Dig mere, for det er saa dejligt alt sammen, — blot sige Dig én Ting, og det er, at jeg er saa usigelig lykkelig — rigtig inderlig lykkelig, Du! —

Og saa springer jeg med en Gang lige ned paa Jorden igen og beder Dig hilse saa meget paa Hoel. Du maa tro, jeg blev inderlig glad ved at høre, Mor Sara ikke er vond paa mig længer. Blot hun ogsaa kunde lade være at sørge saa meget over mig. Fortæl hende, at jeg er glad og lykkelig.

Naar Du kommer derop, vær da saa snil og gaa ud i Fjøset til Blakken. Klap den under Bringen og hvisk til den, at Marit længes efter at kysse dens bløde Mule og efter et raskt Trip ned gennem Dalen med den. Den snille, snille Blakken!

Din hengivne

Marit.

København, d. 20. Juli.

Kære Ivara!

Du maa tro, at jeg blev bedrøvet over alt det, Du skriver, at Mor Sara har sagt, fordi vi endnu ikke har holdt Bryllup. — Bare jeg rigtig kunde forklare Dig Grunden til, at det ikke er sket. — Se hernede i København har der ogsaa stillet sig saa meget i Vejen for os, det er jo saa vanskeligt og omstændeligt, naar man er Fremmede. Naar jeg taler til Haakon om det, bliver han lidt utaalmodig og siger, at det haster ikke. Stakkelt, han har ogsaa saa meget at staa i med for Tiden. Han øver sig hver Dag i at løbe paa Hjulskøjter for at kunne optræde i Stedet for en Svensker, som forleden Dag forstuede sin Fod, da han optraadte sammen med en nydelig Artistinde, som vilde staa uden Engagement for flere Maaneder, dersom Haakon ikke tog sig af hende. Han har allerede optraadt to Gange sammen med Olga Björk — saadan hedder hun — og det gik rigtig godt, men svært anstrængende er det jo at optræde flere Gange paa samme Aften, skjønner Du, saa derfor er han lidt pirrelig og overanstrengt.

Folk jubler og klapper ogsaa af mig her paa Tivoli; — men kære, snille Ivara, lov

mig ikke at sige det til noget Menneske, det, jeg her betror Dig som min eneste og bedste Veninde. Du maa ikke tro, jeg er bleven ond og styg i min Lykke, fordi jeg ikke kan fordrage Olga Björk. Jeg kan egentlig ikke sige, hvorfor det er; jeg kan ligesom føle, at hun ikke kan lide, at der bliver klappet saa meget af mig — og saa synes jeg, hun ser paa mig med saadan rigtig onde Øjne. — Haakon er lige saa glad i mig, som han altid har været, blot som jeg før sagde lidt overanstrengt.

Tal endelig godt for Mor Sara og sig til hende, at jeg har det godt og er saa glad.

Din egen

Marit.

København, i August.

Kære Ivara!

Tusind Tak for Dit gode Brev! Ja, jeg vidste jo nok, at Du kunde forstaa, at det ikke altid er saa godt at greje sig, som man helst vil. Naar alting alligevel kommer stille og roligt af sig selv, da faar man jo være lidt taalmodig.

Jeg skal sige Dig, jeg tror ogsaa, jeg til at begynde med var altfor lykkelig, saa det ligefrem kan være godt at faa lidt Modgang. Artist- og Rejselivet fører en hel Del underligt

med sig, man lærer ikke at hæfte sig ved Livets Smaating. — Aa, nej, Ivara — jeg vil ikke skjule mig under Udenomssnak — det er ikke altsammen Smaating for mig! Jeg maa sige Dig det, — Haakon er ikke saa glad i mig, som han har været. Han er blevet saa ligegyldig i den sidste Tid, og jeg tror sikkert, det er Olga Björks Skyld. Vi skulde jo allerede før længe siden have været rejst til Hamborg, hvor vi var engageret til St. Pauli. Men saa fik Haakon ordnet det med Tivolis Direktion, at vi fik en Overenskomst i Stand, saa vi bliver her i København endnu en Maaned. Jeg var selvfølgelig fortvivlet over det, men Haakon vilde det saa, fordi han syntes, det var Synd at forlade Olga netop nu, det gaar saa godt for dem paa Salonskøjterne. — Det frygtelige er, at jeg slet ikke kan blive det Menneske kvit, for hun og Svenskeren er ligesom vi engageret til Vintergarten i Berlin i Oktober, saa der faar vi en hel Maaned at være sammen med hende.

I Gaar tog jeg Mod til mig og sagde til Haakon, at jeg vilde ikke rejse med ham til Berlin, dersom vi skulde være sammen med Olga Björk. Men ved Du, hvad han gjorde, Ivara? Han lo blot og svarede, at jeg fik gøre, som jeg selv vilde, han kunde selvfølge-

lig ikke holde paa mig, og forresten, noget Hensyn behøvede jeg ikke at tage til ham, Olga var mindst lige saa flink som jeg, og hun kunde sagtens lære baade Springdansen og Hallingen. — Aa, Du — han sagde det saa haanligt og stygt, — det var som noget gik i Stykker i mig med det samme!

Kan Du begribe, at jeg er fortvivlet? For at han tager mig paa Ordet, det er jeg sikker paa! — Men ikke en Tomme viger jeg, det har jeg lovet mig selv. — Godt er det da, at jeg har sparet paa Pengene, saa jeg i det Mindste en Stund kan klare mig. Og skulde det værste ske — at han sætter Olga højere end mig — da rejser jeg igen til Norge — ikke til det nordenfjeldske, men til Kristiania. — En Plads som et eller andet kan jeg vel faa, allenfals som Tjenestepige!

Inderlig fortvivlet og dybt bedrøvet er jeg over alt det, som er bristet for mig, skjønner Du, men modløs er jeg underlig nok ikke.

Haakon og jeg har haft det saa godt sammen en Stund, — nu er det vel forbi, — og det gaar mig ikke værre, end det er gaaet saamange før mig. —

Men, Ivara, saa tungt det dog er at vaagne op til Virkeligheden fra en dejlig Drøm.

Din bedrøvede Veninde

Marit.

Værdalen, i August.

Kære Marit!

Jeg har saa ofte tænkt paa at skrive til Dig, men ikke ret kunnet komme over det. — Der maatte gaa saa lang Tid inden jeg kunde vende mig til Tanken om, at Du var borte.

Da jeg et Par Dage efter Din Bortrømmen kom hjem til Hoel og fik at vide, Du var rejst, — rejst med Haakon, — da vældede en svær Bitterhed frem i mig, for jeg følte med en Gang, at Livet blev saa fattigt og tomt for mig. For første Gang i mit Liv syntes jeg, der ingen Glæde var i min Gerning. Min Vandring fra Sted til Sted, over Bjerg og gennem Dal, var mig nærmest en Lidelse. Hvert spirende Straa, hver nyfødt Knop, hver sne-dækt Fjeldtinde bar jo Minder frem om den lille Pige, der saa inderligt og nøje var bleven knyttet til mit Liv, og til hvem jeg i Tanken bestandig fastere havde knyttet min Skæbne.

Marit, dette Brev skal ikke rumme Bebrejdelser, dertil har jeg ingen Ret, — for aldrig har Du vel rigtig vidst, hvor kær Du var mig, og altsaa heller aldrig kunnet vide, hvor nær dette maatte gaa mig til Hjerte. —

Men nu, da alt er bristet for mig, maa jeg ha' Lov til at sige Dig, hvor usigeligt

meget jeg har holdt af Dig, og hvor stille og inderligt Du har slynget Dine Livstraade ind i mit Liv og givet det Farve og Indhold.

Havde jeg holdt mindre af Dig, havde Sorgen over at miste Dig heller ikke været saa stor.

Nu kommer jeg til Dig i denne stille Stund og beder Dig mindes mig som en Ven, der omfatter Dig med en Kærlighed, som ikke kan siges i Ord. Husk paa, kun i Mindet ligger min Del af Lykken gemt, den, jeg dog en Gang fik tildelt i saa rigt et Maal ved at eje hele Din rige, barnlige Fortrolighed, — den, jeg nu vil bære i taknemlig Erindring til min sidste Stund.

Og saa kun endnu et, min lille Pige. Skulde der en Gang i Dit Liv komme en tung Stund, glem da ikke, at Du har en Ven, for hvem Du kan udøse hele Dit Hjerte, — og denne Ven vil gerne dele Din Sorg, som han saa ofte har delt Din Glæde.

Din Birger Sandvik.

Kære Birger!

Hvor Dit Brev gjorde mig godt! — Du kom nu som forhen, da jeg allermest trængte til Dig, for naar Du kommer, bringer Du al-

tid noget godt med Dig. Denne Gang var det et Glimt af Guds store, dejlige Natur, den, jeg saa inderlig kom til at længes efter, da jeg læste Dit Brev. Det løftede og bar mig bort fra Sorgen, det ligesom aandede om mig med Fred, — og i denne Længsel kom jeg til at græde — græd, som jeg ikke paa længe, længe havde grædt.

Der gives Stunder i et Menneskes Liv, hvor man føler sig saa lykkelig, at man kunde ønske at dø i en saadan Stund. — Og der gives Stunder, hvor man føler sig saa ulykkelig, at man tror Verden kun er opfyldt af Lidelse!

Begge disse Stunder har jeg nu gennemlevet, og i den sidste var det, jeg fik Dit Brev.

Lykken, Birger, er saadan et stort Ord. — Du mente at have tabt den — og jeg at have vundet den!

Der er kun den store Forskel, at Du troede den tabt, inden Du havde ejet den, — medens jeg dog ejede den, inden jeg mistede den.

En lys og dejlig Vaardag har jeg levet, — og jeg takker min Gud for den.

Men nu, Birger, vokser Lykkens Roser røde ikke længer for mig. — Lad det være Din Trøst.

Din Marit.

København, i September.

Kære Mor Sara!

Hvor er det underligt med Menneskene, saa længe Lykkens Sol smiler til os, da staar vi saa kække. Hele Verden er vor, og vi synes, vi saa godt kan undvære Menneskene, selv vore bedste Venner. — Anderledes naar Sorgen melder sig, da først bliver det svært at staa alene. — Jeg har saa faa Venner, og de, jeg har, kan ikke raade mig; derfor kommer jeg nu til Dig, Mor Sara, for hos Dig var der altid Raad.

Jeg har saa meget i mit Liv at takke Dig for, — jeg tænker saa ofte paa alle de gode Stunder, vi har haft sammen; — men mest af alt tænker jeg paa de gode Ord, Du har givet mig. — Kan Du huske, Du sagde en Gang om Dig selv, at Du havde en tung, men ærlig og stærk Villie, en Villie, som ikke kunde slaa af eller bøje til Siden for at finde frem til det, Du ansaa for det rette?

Af de Ord har jeg lært meget. Og naar jeg i Dag staar der, hvor jeg staar, da er det, fordi Dine Ord er levet op i mig og har bragt mig til at tænke.

Du spaaede ret, Mor Sara. Nu er hele min stolte Bygning styrtet sammen! — I Dag stod Opgørelsen om at gaa eller blive. —

Jeg valgte at gaa, fordi jeg maatte lige frem og ikke vilde naa Maalet ad Krogveje. Jeg har troet paa Haakon som paa ingen anden, og derfor maatte jeg gaa, da jeg tabte Troen paa ham.

Men ikke gaar jeg fra ham som den, der er træt eller saaret til Døden. — Han kom til mig med Kærlighed, der var Lys i hans Smil og Magt i hans Øje. Min unge, stærke Natur vilde have Lov til at elske og være lykkelig — og lykkelig, Mor Sara, det har jeg været! — Naar han kom og lagde Armen om mig og saa mig varmt ind i Øjet, da følte jeg, at jeg elskede ham. Og naar han bad mig glemme alt, selv det, som ikke var ret, saa gjorde jeg, som han bad, fordi jeg elskede ham! —

Men dele ham med en anden, — nej, dertil var min ærlige Kærlighed for god, — og derfor gik jeg! Men hvor jeg nu skal vende mig hen, ved jeg ikke ret. Og derfor er det, jeg kommer til Dig, Du maa vise mig Vej. —

Mulig Du nu i Dit Hjertes Godhed vil give mig Lov til at vende tilbage til Hoel. — Der kommer jeg dog ikke. Aldrig kan min Fod træde der, hvor Strømgangen og Stormen tog mig, og hvor jeg plukkede Frugterne af Livets Træ. — Langt borte fra Hjemmet og

Hoel maa jeg leve, et Sted, hvor jeg kan faa flikket sammen paa mig selv, og hvor jeg kan faa Kyst i Sigte.

I Morgen rejser jeg til Kristiania og bliver saa der, til jeg hører fra Dig. Penge har jeg, saa jeg kan klare for mig de første Maaneder.

Men en Ting maa Du vide, inden Du rækker mig en Haand, og det er, at jeg intet angrer! For har jeg syndet, saa er det i Kærlighed, — og det er dog, naar alt kommer til alt menneskeligt! —

Aa, Mor Sara, Du, som er saa god og klog, døm mildt om

Din Marit.

XI.

HØSTSTORMENE havde saa smaat begyndt at synge deres tunge Melodier. Det peb og sang tit saa stygt omkring Hoelgaarden, Mor Sara kunde slet ikke lide Mørketiden, som nu nærmede sig med Jævndøgnsstormene. Især var det Sydvesten, som var saa slem, naar den presede sig ind gennem Fjeldene og kom strygende som et Rovdyr og rystede Husene, rivende et og andet Hustag med sig i Farten og piskende Fjorden til et eneste sydende Rok.

Det var i Begyndelsen af Oktober. Sneet havde det lidt om Natten, men op ad Dagen var det blevet til piskende Regn, der slog mod Ruderne, mens Stormen rev i dem, saa det klirrede.

»Det bliver nok Uvejr,« siger Mor Sara, hun staar og stirrer ud over den fraadende Fjord, der stiger i et uhyggeligt Mon.

En efter en kommer Pigerne fra Køkkenet op i Mor Saras Stue. »No e han stærk,« siger

en af dem, hun staar bleg og skælver. De sidder heroppe i Stuen som paa et Skib i Søgang, saadan tager Sydvesten fat og rusker i Husplankerne, saa det knager i alle Fuger. Oppe i Luften hviner og hylér det, som alle onde Aander var løsslupne, og i Ovnén durer det uhyggeligt. Man hører Bygen, hvor den suser fjernt og vokser sig stærkere og vildere, inden den kaster sig mod Husvæggen, den piber og stønner i Skorstenen og bruser videre, mens det knager i Tømmeret og Gaarden skælver.

Et Øjeblik er der dødsstille, saa kommer den næste Byge. I flere Timer raser Stormen, saa det næsten er livsfarligt at færdes ude.

Endelig henad Aften bliver det stille.

Mor Sara faar nu en Del at staa i med; efter et saadant Uvejr trænges der Hjælp paa mange Steder. Rank og stille gaar hun omkring fra Dør til Dør, kigger ind paa de Steder, hvor Ulykken har ramt haardest. Der ligger bag hendes alvorlige og strenge Ydre gemt et Hjertelag, som saa inderligt kan straale ud fra de gamle Øjne, og altid følger der en vidunderlig Trøst med til dem, hun giver en Haandsrækning, og i det alvorlige Smil ligger der noget, som giver dem Mod til trygt at gaa til hende, naar en tung Stund melder sig.

Der var i den sidste Tid gaaet en Vækkelses Aand over Bygden, den var kommen over

dem som et Dommedagsvejr — omtrent som Sydvesten, naar den kommer strygende ude fra Havet. —

Mor Sara hørte til dem, som de Vakte kaldte vantro, for hun var kun religiøs paa den gammeldags Maade. I Ærbødighed bøjede hun sit Hoved for den Gud, hun i Barneaarene havde lært at bede til. Men hun tog ikke hans Navn forfængeligt, og hun læssede ikke alle sine Byrder paa ham. Hun gav af et trofast Hjerte Gud, hvad Guds var, men havde tillige en dyb Respekt for almindelig Menneskeret, fordi hun gennem sit lange Liv havde lært at forstaa, at der i Forholdet til Gud som til Menneskene maatte herske baade Orden og Respekt.

Hun troede ikke paa Retfærdighed her paa Jorden, ligesom hun havde opgivet ethvert Haab om det, som gør Livet lyst og let at leve. — Og jo nærmere hun kom Afslutningen af dette sit Jordeliv, des inderligere troede hun paa, at Guds Rige var nær. Men da Guds Veje er mange og uransagelige, arbejdede hun ogsaa for det paa sin egen Maade. Derfor kunde hun ikke bøje Knæ for denne nye Vækkelsens Aand, der strøg over Bygden og tog Tag i Menneskene med en kold, klam Haand.

Lægprædikanten var kommen først til hende og havde udviklet, at han ved Herrens Naade

var udvalgt og udsendt for at samle en troende Skare der i Bygden, og som Hjælp og Redskab havde han udset sig hende; særlig dersom han, denne Guds Mand, maatte tage Bolig paa Hoel, hvorfra der saa skulde lyse et Hellighedsskær ud over hele Sunddalen.

Og med det samme havde han straks taget fat paa hendes Sjæls Frelse og vist hende, hvordan man gennem Bøn, Knæfald og Ydmygelsens Bekendelse kunde vinde Vejen frem til Frelsen.

Hele hendes sunde Natur oprørtes imod denne voldelige Indtrængen i hendes Sjæleliv og Gudsforhold. Hun nægtede simpelthen at bøje sig for den Kraft, der skulde fuldkommentgøres i Bekendelse og Skrøbelighed.

Skulde hun, der mer end andre holdt paa den aandelige Blufærdighed, skulde hun kaste sig ned i Støvet i en hende ligegyldig Forsamling og bekende sin Tro for aabne Døre? — Nej, den Gud, Mor Sara kendte, gik hun til i en stille Time, ligegyldig om det saa var i Lønkammeret, eller hun søgte ham ene under hans høje Himmel eller under Kirkens Hvælvinger.

Det hjalp ikke, at han sagde, Satan laa paa Lur efter hende og kun ventede paa det belejlige Øjeblik til at gribe hende. Hun stod fast ved sit og ønskede ikke nogen Naade strømmende over sig paa den Vis.

Med uforrettet Sag maatte Lægprædikanten gaa fra Hoel. Nede i Bygden fandt han sig et andet Paulun, og derfra lød Herrens Straffedom under Graad og Salmesang over Folket hver eneste Samlingsaften.

Men ikke kunde de smaa Sjæle blandt Bygdefolket tilgive Mor Sara dette. De bad stadig til, at Gud vilde sende sit Tugtensris over hende, for gennem Sorg og Modgang at vende hendes forhærdede Sind til den rette Erkendelse.

Og dette Tugtensris kom. De saa saa tydelig Guds Fingerpeg deri, at der sjældent var Velsignelse i det, Mor Sara tog under sin Beskyttelse! Havde hele hendes syndefulde Liv ikke været en eneste stor Kamp uden Sejr! Og nu dette sidste med Marit, Rygterne, som langsomt var sivet ud, — var ikke dette atter en ny Ydmygelse og Prøvelse?

God mod dette forvildede Barn, som Birger havde bragt til Huse, det havde hun været, — villig skulde det indrømmes! — Men, hvad havde saa Lønningen været, hun havde høstet?

Flygtet bort med en af de løseste Bydegutter var hun. Dansede Verden rundt i syndefulde Huse og levede paa fantevis uden Præst og Klokkers Velsignelse. Og nu dette sidste, ikke en Gang ham holdt hun sig længer til, — — jo, der var Forargelse i fuldeste Maal.

Vel kunde hun Mor Sara løfte nok saa højt paa Hovedet, som hun orkede, — men tvi, for en Sydens Hule Hoelgaarden var!

Trods alt dette var der alligevel mangfoldige af Bygdens Stille, som holdt fast ved hende, og det var dette, der gav hende Storhed og lod hende staa rank imellem dem, hvor meget der end blev ægget op imod hende.

Der var det ejendommelige ved Mor Sara, at hun havde en Evne til at være noget for alle. Hun kom ikke og spurgte om Tro eller Bekendelse; for hun ejede en nænsom Forstaaelse og et eget langt Syn. Hun gik aldrig Dør forbi, hvor der trængtes til Hjælp. Hun søgte altid at trække det frem, som laa dybest gemt i Menneskesjælen.

Naar hun gav sine Gaver, da gav hun paa sin egen Maade, saa det ingen Gave blev.

Selv Provsten Hansen følte sig tryk og sikker, al den Stund Mor Sara holdt sig rank og upaavirket af den Vækkelsens Aand, der som et ondt Herrens Vejr var faret i hans ellers saa trofaste Flok. Der var en egen Betryggelse ved at se Stadsvognen fra Hoelgaarden holde foran Kirken, naar han samlede sine faa Trofaste om sig. Aldrig havde han heller skønnet paa det som netop nu.

Men en Ting priste han hende ikke for, og det var hendes stædige Taushed og Tillukket-

hed om alt, hvad der angik hende selv og hendes Paarørende. Ikke kunde han faa hende til at søge Trøst hos ham for alle de haarde Tilskikkelser, der ramte hende, og saa kunde han jo heller ikke komme til det, han saa gerne vilde, — raade hende faderligt, — eller være det algode Forsyn, som han ene følte sig kaldet til.

Nej, — hvad der skulde tænkes, siges og gøres, det foregik kun i Mor Saras egen Hjerne og i hendes egen Stue, den Stue, hvor de gamle Egetræs Døre bevægede sig langsomt og trægt paa Hængslerne, og imellem hvis Vægge Slægtens Ve og Vel saa ofte var taget til Behandling.

Haarde Næver og stærke Villier havde her ikke saa sjældent lagt Ord paa Vægtskaalen, hvorefter der skulde handles.

Men nu var den Tid forbi, hvor dette gjaldt længer paa Hoel. Vel var der nu som forhen kun én Villie, men denne Villie følte sig, efter alt som Tiden led og Byrderne blev haardere, mer og mer afmægtig.

At Ulykken saa hurtig var kommen over Marit, havde hun dog ikke ventet. At det vilde været kommet en Gang, havde hun jo forudsagt og været vis paa; men nu efter saa kort Tids Forløb, det havde overvældet hende.

Den første Tanke, der efter Modtagelsen af

Marits Brev beherskede hende, var Harme. Et givet Ord var nu en Gang et Ord, selv om det var letsindigt givet. Hvorfor var det netop Marit, der svigtede? Hun, som holdt saa uendelig meget af ham og selv her i denne Stue højtidelig havde erklæret, at hun maatte følge ham, — kunde slet ikke andet, — fordi hun ikke kunde leve uden ham.

Og nu, saa kort Tid efter, gav hun slip paa ham! Sveg hun dermed ikke ogsaa sig selv?

Nej, kun Løshed i Følelserne som i alt andet gaves der nu om Stunder. — En Guds Lykke var det da, at hun svigtede Birger, inden der havde været noget bindende imellem dem! For det vidste Mor Sara, det første Stød kunde han bære, men havde der været fast Baand imellem dem, og hun saa var gaaet fra ham, da var han segnet under Byrden, — slig var det i hans Faders Slægt, der fandtes ingen Modstand, naar de onde Dage kom.

Hun sad nu atter her paa den samme Plads i den store Armstol og stirrede ind i Torvgløderne, der lig vaagne Øjne laa og stirrede ud paa hende gennem Skumringen.

Her var det, Marit havde ligget foran hende med Hovedet gemt i hendes Skød. —

— Se, kom nu ikke her atter de ærlige Barneøjne og bad saa vakkert for sig og hæf-

tede sig med Vold og Magt paa hende! — Og den rige, lyse Haarvælde, som de gamle, rynkede Hænder da havde boret sig ind under, vældede den ikke ud over alle Grænses, saa hun maatte stryge den varligt bort fra den høje Pande? — Aa, de Øjne — og den Mund, som ikke kunde lyve! —

»Jeg gaar ikke fra ham, som den der er træt eller saaret til Døden. — Jeg maa gaa, fordi jeg har tabt Troen paa ham,« — skrev hun.

Havde hun egentlig handlet anderledes, end hun selv vilde have gjort? Bar netop dette hurtige Brud ikke Vidne om en Villie, der var stærkere end den, de fleste havde kunnet lægge for Dagen? Var der alligevel ikke i dette Barn en Fasthed, som varslede godt for kommende Dage?

»Dele ham, nej, dertil var min ærlige Kærlighed for god — og derfor gik jeg.« —

Jo, ret var det! Ikke kunde hun med sin bedste Villie se andet! —

Og Mor Sara læste videre ved det flammende Skær, saa det sved i de gamle Øjne.

»En Ting maa Du vide, inden Du rækker mig en Haand, og det er, at jeg intet angrrer!« —

Ja, saadan skulde det være. Alting klart imellem dem. — Aa, var hun her, hun kunde have knuget hende ind til sig, hun var jo netop

som Blod af hendes Blod og Kød af hendes Kød. Hun havde jo blot Mod til at erkende, at det var menneskeligt at synde. —

Jo — jo, Barnet mit, sikkert har Du haft skellig Grund til at gaa og ikke har jeg Ret til at komme med strenge Krav. Mor Sara skal nok hjælpe Dig til at blive karsk og sund. — Hun maatte smile af sig selv og den unyttige Harme, hun en Stund havde gaaet og baaret paa! —

Hvad var det, som lysnede deruden for? Sælsomme Flammer skød sig frem under Himlen. Mor Sara rejste sig og saa ud. Det var Nordlyset! Spillende og let i lyse sølverne Straaler flammede det ude over Fjorden, svandt og kom atter tilbage. —

Ja, slig var det — noget let og lyst var svundet fra Mor Sara, nu gled det hende atter nær, skinnende og fagert som store, smilende Barneøjne.

XII.

I et af Gaardværelserne i et lille Artist-Hotel ude paa Vesterbrogade i København sad Marit.

Hun var lige blevet færdig med Indpakningen.

Smaabørnenes støjende Latter lød op til hende fra den mørke, tilsølede Gaard.

Det var »Bro—bro—Brille«, de legede. Den skingrende Barnesang hørtes saa tydelig ind gennem det aabne Vindue, og naar hun bøjede sig ud, saa hun hele Flokken gaa i Ring om de to, der stod med opløftede Hænder i Midten.

Naar hun saa ned i det mørke Dyb, da undrede det hende, at Barneglæden kunde ytre sig saa frejdig her, hvor ikke en Solstraale kunde trænge ned, og hvor Skarndynger og alskens Skrammel opfyldte det snævre Rum.

Hun saa pludselig for sig sin egen Barnedom oppe under de store Vidder paa Tronsfjeldet, hvor Skoven og Uren var en Tumble-

plads, stolt og herlig som Ønket i en Barne-sjæl.

Hun lukkede Øjnene. Et Tog af kendte Skikkelser fra Barndomshjemmet drog forbi hende.

Der kom Faderen, krumbøjet og udslidt, frem fra Fjødøren med Redskaberne over Nakken. Hun saa ham staa grublende og stirre ned over Dalen med Ansigtet vendt mod Hoel. Han rystede opgivende paa Hovedet og gik langsom over Tunet ind paa Laaven. Og Moderen, hendes egen lille vevre Mor, med det sollyse Smil i Øjekrogen, — hvor var det nu henne? Der var intet lysende Glimt i Øjet eller nogen trallende Sang som lød, da hun fra Køkkenet hastigt kom ud med Mælkespandene og forsvandt ind til Bona, Svarten og Stjerten. — Ak nej, nu var der nok kommet andre Køer paa Fjøset, Dyr, hun ikke kendte, og som hun vel aldrig vilde komme til at kende! —

Og der kom Berit i Besøg fra Noregaarden, hun var jo gift og hjemfaren allerede for flere Aar siden. Begge Børnene havde hun med sig. Der kom vesle Torstejn springende, en liden tyk og bomset Odelsgut paa vel fire Aar, han kunde allerede kro sig og spytte langt. — Og Jentungen, liden Randi, hun vidste saa evig godt, at hun var Bedstemors egen Unge, som havde Lov til at lege med Rokken, selv om

Snoren gik i Løbet, naar Hjulet snurrede, saa det peb. Marit saa dem alle saa lunt og godt sidde bænkede omkring det lange Bord i Stuen ved Kaffen, mens Moderen henne fra Ildstedet stadig kom frem med nye Forsyninger af Vaflekager i den vakreste Hjerteform. — Berit spurgte til Marit, men Moderen rystede blot bedrøvet paa Hovedet og tørrede en Taare bort, som forræderisk stjal sig ned ad den gamle Kind, som mange, mange Forgængere havde furet. — Og der blev saa forunderligt stille i Stuen, da hendes Navn blev nævnet. — Aa, Gud, hvor var det trist og tungt altsammen, hun ejede jo ikke det Sted, hvortil hun kunde hælde sit Hoved. — — — —

»Kejseren staar paa det høje, hvide Slot!«

Ja, der havde hun jo ogsaa staaet! — Staaet paa Lykkens Tinde og set en Verden ligge i Lys for sig! — — Men, naar var det egentlig, hun havde set den Verden ligge straalende lys og klar? — Var det ikke den Gang, da hun med barnlig Tro og i sikker Fortrøstning ventede alt og haabede alt af Vennen Birger? Han, den eneste, som aldrig svigtede.

Hvor gav det ikke Fred i Sindet at mindes ham! — Hun havde i den sidste Tid saa inderligt følt det, blot Tanken om ham havde bragt Ro og Lindring i hendes Elskovs stormende Vaande. Lidt efter lidt, da Blikket var

bleven opladt, havde hun set, hun havde ladet sig vildlede af en Beruselse, der, naar alt kom til alt, vel næppe havde været andet end en Sansernes Betagethed, der ikke kunde bære Navn af Kærlighed! — — Og nu, da alt var Tomhed omkring hende, kunde hun ikke fatte, at hun havde kunnet vende sig fra ham. Var han kommet til hende i den Stund, hun havde staaet paa Skillevejen, havde hun vist heller aldrig vundet over at gaa fra ham; derfor var det vel ogsaa, at hun var flygtet, inden han naaede frem. Rigtignok havde Haakon paa-skyndet og overtalt hende, da hun havde fortalt ham, at Mor Sara havde sendt Bud efter Birger og hendes Forældre. Forblindet og betaget, som hun var, havde hun givet efter — og, siges skulde det — gladeligt havde hun gjort det, skønt det var mod bedre Vidende. — Men, hvor traadte ikke Forskellen nu grelt frem mellem disse to Mænd! — »Aa, Birger, Birger, var Du her blot nu!« Opgivende lagde hun Hovedet ned paa Armene og hulkede. —

Stadig lød Barnesangen fra Gaarden op til hende.

»Saa hvidt som et Kridt, saa sort som et Kul«. — —

Alt havde hun gennemlevet, lige fra det hvideste Hvide til det sorteste Sorte.

Og stod ikke disse to Mænd, som havde

krydset hendes Livsvej, netop som Repræsentanter for to Verdener, for to Livssyn?

»Saa hvidt som et Kridt, saa sort som et Kul«, — ja, der var Forskellen. Haakon vandrede flagrende om i Nydelsens og den ansvarløse Blødagtigheds rummelige Klædebon, — mens Birger stod som Manden med det vide Livssyn stadig paa Vagt for det Land, hvor den rensede Menneskelighed har Hjemsted, og hvor der kæmpes for det, som er stort, smukt og til Lykke for Menneskeheden. Et stolt Maal, et herligt Kald! Aa, kunde hun finde sig selv igen! Da maatte der vel kunde brydes Vej gennem Mørket ogsaa for hende. — Aa, men Tomhed, bare Tomhed omkring hende; den laa rugende over hende som en Forbandelse, — som det, hun allermest frygtede.

»Fare, fare Krigsmand, Døden skal Du lide; den, der kommer allersidst, skal i den sorte Gry-y-de,« — sang Børnene.

Aa, Gud ja! — Det suste for hendes Øre. Og Mørket, som nu kom, svøbte hende ind i sin Favn.

Der stod hun nu atter paa Skillevejen. Aldrig havde hun tænkt sig, det var saa svært at bryde op fra det, der dog en Stund havde været Lykken for hende — ja, havde været, for aldrig, aldrig mere vilde den komme og tage hende med sejrssikker Magt. —

Og dog var det, som hun gennem Mørket øjnede et Lys, et skinnende Vaarblink, der varslede Fred — og Lykke, — men en Lykke, der var saa helt forskellig fra den, der nu svandt bort i et stort, tomt Taagehav.

Der var blevet stille i Gaarden, Børnenes Skrig og Latter lød ikke op til hende, kun en hvislende, sivende Lyd trængte sig frem, da hun løftede Hovedet. Det var Regnen, som strømmede ned.

Der var noget saa fortrøstningsfuldt i denne stærke, silende Regn. Den jagede sikkert alle livsglade Mennesker inden Døre og lagde med sin klamme Haand en Dæmper paa Glæden!

Haakon havde været ude hele Dagen. Med Venner og Fæller havde han turet Byen rundt. Han havde egentlig tænkt sig slet ikke at tage hjem til Hotellet før sent paa Natten, saadan som det kunde falde sig, for ikke et Øjeblik havde han for Alvor troet paa, at Marit vilde rejse fra ham. Han kendte Kvinderne for godt til at vide, de ikke plejede at gøre Alvor af den første Trusel, allermindst overfor ham, som ejede mer end almindelig Magt til at bøje Kvindesindet.

Men pludselig, som han havde været allermest lystig i det glade Lag, var han brudt op, — for man kunde jo dog aldrig vide? — Marit var ikke ganske som de andre. Der laa noget

i hendes Blik, som han havde Respekt for, — og aldrig havde hun nogen Sinde gaaet fra sit Ord.

Det var paa den Tid, de plejede at spise til Aften sammen. Han satte sig i Kaféen for at vente paa hende. Nervøs gennemløb han Aviserne, da han havde læst dem, anede han ikke, hvad der stod i dem. Nu var det en halv Time over Spisetiden, og endnu var hun ikke kommet.

Det bankede haardt paa Marits Dør. Hun rejste sig og tørrede hurtig Øjnene.

Endnu kunde disse kendte Skridt faa Blodet til at suse for Ørene og Hjertet heftigt til at banke.

Haakon blev staaende i Døren og saa paa Kufferten, der var trukket frem, og det øvrige Rejsetøj, som laa pakket.

Han gik et Par Skridt hen imod hende, der var kommet noget usikkert over ham.

Med en nervøs Anstrengelse rettede han sig og sagde haardt:

»Hvorfor kom Du ikke ned til Aftensbordet? Jeg har siddet længe og ventet paa Dig.«

Graaden hang endnu skælvende i Mundvigerne, hun bed Læberne sammen, og Blodet

veg fra hendes Ansigt. Saa løftede hun roligt Hovedet og saa paa ham.

Det gav et Sæt i ham. Der stod hun med dette overlegne Blink i Øjet, som han ikke kunde fordrage. Og saa dette bestemte Drag om Munden, der lod ham føle, at han løb Panden mod en Mur.

»Du behøver ikke at spørge, Haakon. Du ser jo selv, at jeg har pakket, — og Du ved ogsaa hvorfor! Dampbaaden gaar i Morgen tidlig til Kristiania!« —

»Marit, er det Dit Alvor? Vil Du rejse fra mig?«

»Det har jeg jo sagt Dig for længe siden! — Og hvis Du ikke erindrer, hvad Du den Gang svarede mig, saa gør jeg det.«

»Ja, den Gang, Marit. Du faa ikke være saa nøjeregnende. Vi Artister kan ikke maales med samme Maal som andre dødelige. Vi er noget for os selv, ser Du. — Kammeratskab og vekslende Indtryk har saa meget at sige! — Om vi saa en Gang imellem gaar lidt over Stregen — ja, saa er det beklageligt, men er det noget at hæfte sig synderlig ved? I Dag er det Dig, det gaar ud over, en anden Gang bliver det mig, saa kan det gaa lige op. — Naar Du selv har levet med i nogle Aar, vil Du give mig Ret, det er blot Overgangen, der kan synes Dig lidt svær.« —

»Haakon, hvad er det, Du siger? Hvad er det for et Liv, Du har villet føre mig ind i?«

»Blot ikke tage det saa heftigt, Marit. Du er jo klog og fornuftig og vil nok med Tiden komme til at erkende, at man maa lempe sig efter Forholdene. — Er det Udsættelsen af Brylluppet, Du er ked af? — Vel, saa gifter vi os i Morgen den Dag. Papirerne er jo nu i Orden, og Kongebrev er hurtigt løst.« —

Der fo'r en Skælven igennem hende.

»Haakon, er det alt, hvad Du har at sige mig?« — Hun saa paa ham med et Udtryk, som han aldrig havde set før.

Han forstod ikke Dybden i hendes Følelse, fordi han ikke et Øjeblik tvivlede paa, at naar han blot udstrakte sin Haand, saa vilde hun med Glæde gribe til.

Han gik et Par Skridt frem, strakte uvilkaarlig sine Arme imod hende. Han fik saadan inderlig Lyst til at drage hende tæt ind til sig.

Men Skridt for Skridt veg hun fra ham, der var noget i hendes Blik, som standsede ham.

»Marit, hvorfor ser Du saadan paa mig? Jeg kan ikke udholde at se Dig saa alvorlig! Du ved jo godt, at jeg holder af Dig — ja, — rent ud sagt, jeg kan ikke undvære Dig. — — Gud bevare mig, vil Du have, jeg skal ind-

rømme, at jeg har baaret mig galt ad, — ja, saa i Himlens Navn gør jeg det! — — Jeg skal sige Dig, jeg tror næsten Olga Björk har forhekset mig paa en eller anden Maade. Hun er ligesom i Slægt med mig; der lyser noget vildt ud af hendes Øjne; hun drager mig, — med min ærligste Vilje — jeg kunde ikke staa imod. Der gives Kvinder, ser Du, som aldeles kan tage Villien fra os Mandfolk, — og slig er Olga Björk, det nytter ikke, at jeg nægter det. — Men Dig, Marit, er det jo, naar alt kommer til alt, jeg elsker. Du maa ikke tro, at Du saadan helt har været ude af mit Sind, nej, — Gud evig bevare mig, om Du har! Naar Du bare vil høre paa mig, saa skal jeg sige Dig, at hun intet, slet intet er imod Dig! Der er blot det ved hende, at man ikke taaler at se hende ind i Øjnene, for saa er man væk, redningsløst troldbundet og kan slet ikke staa imod mere.«

»Og hende og mig vil Du atter føre sammen? — Og naar hun er borte, saa bliver det en anden! — Dette Liv regner Du ikke mig for god til? — Jeg har kun nu at sige Dig Tak til, fordi Du har sagt mig alt dette, førend det var for' sent.«

Var dette Spøg eller Alvor? Endnu kunde han ikke rigtig fatte det.

Hun gik stille hen imod ham. Stemmen lød saa blød, da hun rakte ham Haanden:

»Haakon — der er meget mere, jeg kan sige Tak for. Vi to har jo en Stund haft det saa godt sammen. Men Du forstaar slet ikke, at netop fordi jeg har haft Dig saa kær, er det, jeg maa gaa, for det er saa rent umuligt for mig at dele Dig . . . Det, jeg har følt for Dig, skal ikke slides og optrævles, indtil der intet bliver igen. — — Det kan ikke være andet. Nu maa det blive saa, at vore Veje skilles. Giv mig blot Lov til at gemme det bedste af det, som jeg fandt hos Dig, til evig Arv og Eje for mig selv?«

Han stod og stirrede paa hende. Saa var det dog Alvor!

»Tror Du nu ogsaa, Marit, at det gaar saa let at sønderrive ethvert Baand mellem os to?«

»Let? Nej, Haakon, det hverken har været eller er det. Men nu vil jeg, at det skal være slut, — endnu mens jeg magter at bryde. Jeg be'r Dig kun, gør det ikke sværere for mig ved at søge at overtale mig, — jeg har kæmpet min Kamp, det kan ikke blive anderledes. Dine og mine Veje maa ophøre at følges, — jeg dur ikke til at kæmpe om Dig.«

»Naar jeg nu trænger til Dig, kan Du saa alligevel gaa fra mig?«

Der fo'r en Kuldegysning igennem hende, det kom som en Bebrejdelse.

»Ja,« svarede hun stille. »Jeg kan ikke længer følge Dig.«

»Marit, Du mener det ikke, — Du kan ikke mene det?« — Han tog hendes Haand og kyssede den.

»Haakon, svar mig ærligt paa en Ting. Hvorvidt er det kommet mellem Dig og Olga?«

Han blev blussende rød. »Aa, Marit, skaan mig for at svare. Du ved jo, at hun i Virkeligheden ikke betyder det for mig som Du.«

Hun gik hen foran ham. Han kunde ikke bøje af for det flammende Blik, hun fæstede paa ham.

»Gift Dig med hende! Hun og Du passer sammen; for hun kan det, som jeg ikke kan, — kæmpe for Dig!«

Det var, som Rovdyret pludseligt vaagnede i ham. Han knyttede Hænderne og gik i hurtigt Tempo op og ned ad Gulvet, mens en gullig Bleghed bredte sig over hans Ansigt. Det var det mest sviende Ord, som nogensinde var sagt ham.

»Ja, — Du har Ret. — Hende behøver jeg da ikke ydmygende at bøje Knæ for. — Og som hun — følger der mig Hundreder af Kvinder. — — Gaa Du kun, Marit! Er det ikke andet, Du vil, saa kan vi let blive enige!« —

Han gik, — Døren smældede haardt i.

Hun vendte sig ikke, saa ikke efter ham, lagde kun Hovedet ned paa Armen og hulkede.

To Dage efter var Marit i Kristiania. — Efteraarsstormene var begyndt, saa Sørejsen havde været haard.

Syg, træt og forpjusket stod hun paa Bryggen og vidste næppe, hvor hun skulde ty hen. Hun vilde saa nødig tage ind til den samme Værtinde oppe i Grænsen, hvor hun havde boet om Vaaren. Saa erindrede hun pludselig, at der ovre paa Bygdø fandtes et Pensionat. Det var i det mindste udenfor Byens Larm, og Fred og Stilhed fandtes der.

Ved en Politikonstabels Hjælp fik hun fat paa en Vogn og kørte saa i den tidlige Morgen gennem den halvt slumrende By ad Drammensvejen ud til Bygdø.

Høsten havde begyndt at klæde Skoven i sin brogede Kjortel. Rønnebærrene hang tunge og røde i store Klaser fra Træerne langs Vejen. Paa Markerne omkring Kongsgaarden var Efteraarspløjningen i fuld Gang. Syngende gik Karlene efter Ploven, som vendte den fede, glinsende Muldjord.

Herinde i Skoven var Luften stille, lun og blød.

Søen gik i lange Dønninger sagte mod Stranden, hvor Søfugle og Ænder laa snadrende i muntert Kammeratskab. Ovre fra den anden Side af den lille Fjordarm lød Larmen fra Byen. Ved Bryggerne losses og lastes der, Kættinger ramler, Skibspumperne høres, og oppe i Rigningerne hænger Søfolkene og ordner Sejlene, mens Sang paa Alverdens Tungemaal lyder over den stille Fjord.

Der var rigelig Plads i Pensionatet. De fleste Landliggere — hvem det mest var beregnet paa — var flyttet ind til Byen; tilbage var kun de enkelte Efternølere, der ogsaa vilde tage Høstens Skønhed med sig, inden de begyndte at tære paa den lange Vinter.

Hvor her var stille og godt at være, saa forfriskende at hvile ud efter det uvante, bevægede Liv — og efter Sorgen og Lidelsen.

Naar hun gik til Vinduet og saa ud, laa Fjorden nedenfor. Bølgernes sagte Mumlen hørte hun helt herind i Værelset. Nede i Haven stod Smaabuskene rent ovenud prangende med al Verdens dejligste Farver.

De store Birke rystede de dunkle Lokker og dryssede gyldent Løv over Plæner og Gange; mens Granen mørk og dyster satte Skellet mellem Haven og Skoven.

Lige overfor laa Byen med Menneskemyl-deret, — men lidt til venstre hævede Fjeldet

sig med Holmenkollen og Frognersæteren, det stod der saa inderlig trygt og værnede for Nordenvinden.

Hvor det gærede og skiftede i hendes Sind. Mange Veje var der og Stier, som krydsede hinanden i det uendelige. Ikke vidste hun, paa hvilken hun skulde slaa ind.

Det brusede og brød i hendes Indre, men underlige vemodige Melodier var det. De kom med Farver, der skiftede og slukkedes som ulmende Gløder. Det unge Blod begyndte atter at vaagne, Daadlyst greb i Strengene, det kom som sunde, fine Kræfter, der bad: »Hjælp os, at vi kan komme frem!«

Det led langt paa Høst. Mor Sara havde budsendt hende og sagt, at hun skulde blot forholde sig ganske rolig der, hvor hun var. — Saa havde hun spurgt om Marit var med Barn? Og da hun havde faaet benægtende Svar herpaa, havde hun atter skrevet mildt og godt. Brevets Slutning lød: »Giv kun Tid, der findes nok Raad for Dig!« —

XIII.

BUDSKABET om, at Marit var rejst fra Haakon Sandum og nu opholdt sig i Kristiania, var naaet Birger, da han efter Fjeldvandringen henimod Jul var kommet til Tronsgaarden.

Det havde taget ham saa sælsomt. Uden at han egentlig vilde det, var et Glimt af Glæde faret igennem hans Sjæl. Det var paa en Gang som en Byrde, tung og knugende, var væltet fra ham. Han vidste ikke, hvordan det skete, han følte kun, at han maatte bøje Knæ for et eller andet, havde saadan inderlig Trang til at sige Tak.

Han kunde ikke være inde, maatte ud i Guds frie Natur med alle de Tanker, der stormede ind paa ham.

Han satte sig paa en Sten i Skoven nede ved Bækken, lagde sin Kind mod det kolde Fjeld. Nu vilde han skrifte for den eneste, der kunde forstaa ham.

Her var det jo, hun havde levet de lykke-

lige Barndomsaar. Her var det, den rene Barne-sjæl første Gang havde aabenbaret sig for ham og med alle de mangfoldige fine Traade vævet sit sarte Spind ind i hans Tanker og Længsler.

Her var det, Tempelbuen var bygget over dem, bygget af stolte Fjelde, og Alterlysene havde været Sommersol og Nordlysflammer.

For første Gang i lange Tider følte han nu Sjælen fyldes af en usigelig, herlig Tryghed, det var, som Sorgen og Lidelsen var strøget bort, og han nu atter havde fundet Ro i sit Sind.

Han løftede Armene med de foldede Hænder mod Himlen: »Jesus Krist, er dette Kærlighed, da tag den aldrig fra mig!«

Hvor han elskede hende! Og nu vidste han det sikkert, en Gang vilde hun komme til ham og lægge sit lyse Hoved trygt til hans Bryst som den Fugl, der har forvildet sig, men atter har fundet Vejen hjem til Reden.

Der strøg en kold Vind forbi ham. Det kom som et Pust fra oven, og med den meldte Tvivlen sig.

Stod han nu ikke her ligesom Moses og stirrede ind i det forjættede Land, det Land, som han vist aldrig naaede? Havde hun ikke skrevet til ham, at for ham og hende blomstrede ikke Lykkens Roser røde!

Var der da ingen Redning? Skulde han

bestandig gaa ensom og aldrig naa det, der hjælper saa godt over Livets tunge Strid? Fandtes der da ingen Lykke for ham?

Var det nu ogsaa Ret af ham at gennemsitres i Fryd over, at Haakon ikke mere stod hende nær?

Vilde det ikke være usselt af ham, om han udnyttede hendes Sorg og Lidelse til Fordel for sig selv?

Hvor vovede han at tro, hun i Anger vilde flygte ind til ham? Havde hun egentlig noget at angre? Var hun ikke selv Herre over sine Handlinger? Stod ikke ham til Ansvar for dem?

En Ting vidste han saa vel: Der fandtes ikke Svig i hende. Ren og ubesudlet var hendes Sjæl, og hvordan hun end handlede, handlede hun efter det, hun ansaa for ret.

Nu var Lidelsen ogsaa kommen til hende, hans stakkels lille Pige! —

Hvem strøg nu det lyse, viltre Haar bort fra de tunge Øjenlaag? Og hvem talte gode, milde Ord til hende?

Kunde han blot faa Lov til at komme til hende. Intet skulde han fordre, næppe nok bede, kun være god imod hende — saadan som kun han forstod det.

Han blev siddende. Der var et vist fysisk Velvære ved at være her — ene med sine

Tanker — ved den sladrende Bæk, som hoppende kom ned fra Fjeldsiden og ilsomt kæmpede sig frem mellem Klippeblokke og væltede Træer, blot for at ile mod Elven og det store Hav.

Den kolde Vind fra Fjeldet svøbte sig om ham. Enkelte hvide Fnug satte sig fast i hans Skæg, han ændsede det næppe, han følte kun, at her var godt at være i hans Moders Hus — den store, trofaste Moder Jord, hvor Bækkens Kluk og Vindens Sus bringer Trøst og Lindring for al Verdens Nød og Klage.

»Moder!« hvor fik han netop nu fat paa det Ord?

Ja, til hvem andre end hende maatte han gaa? Hun vidste altid Raad.

Han følte sig glad og let, blot ved Tanken paa hende.

Udenfor Gaarden mødte han Marits Moder. Hun saa forgræmmet og bekymret ud. Han kunde ikke gaa forbi hende, han maatte hen og tage hendes Haand.

»Har Du været ude?« spurgte hun.

Han nikkede taus.

»Birger, hvordan tror Du, hun grejer det?«

Det bævede stærkt om den gamle Mund, og de røde, trætte Øjne stirrede i Angst paa ham.

»Jeg tænker, hun klarer sig bra!«

»Aa, Du, der hører saa meget til for at klare sig i denne Syndens Verden. Jeg har bedt saa mindelig og rettelig til han Far' sjøl deroppe, at han vil holde sin Haand over hende, saa hun ydmygeligen angrer og snarlig igen naar frem til Arbejde og Stræv og alt det, som godt er; — for ikke skjønner jeg, at der er anden Vej til Frelse.«

»Du skjønner ret, Mor Randi. — Vi faar bare se at hjælpe hende lidt paa Gled med det.«

Hun løftede Hovedet og et lyst Glimt fór over de gamle Øjne: »Kan Du hjælpe hende, Birger, — aa, saa gør det, ingen forstaar det saa godt som Du.« —

Han trykkede stille den gamle, runkne Haand.

»Ja, om jeg faar Lov!«

XIV.

DET var atter Julekvæld.

Mor Sara undrede sig over, at Birger ikke alt for længe siden var kommet hjem til Hoel for at fejre Højtiden, for han maatte da skjønne, saadan som Vintren nu tog paa, var der ingen Stunder at give bort, dersom han vilde med Dampbaaden gennem Fjorden til Trondhjem, for derfra at rejse videre sydpaa til Kristiania, inden Isen spærrede.

Endnu var der aabent Vand til Sundnæs, men Vejen ind til Tronæs var ikke til at passere med Baad.

Thorodd og John — begge Sønnerne — havde ment, at Birger kom paa Skøjter over Isen, for her inde i Sundet var den saa fast og sikker, at Bygdefolket længere inde i Dalen kørte over den.

Mor Sara gik stadig i Uro oppe i sin egen Stue, og ret som det var, maatte hun hen og spejde ud over Fjorden.

Der var et lille sort Punkt langt borte, det var det, hun stadig holdt Øje med. At det nærmede sig, kunde hun se, men hvor mange Omveje der maatte tages for at naa herover, var jo ikke godt at vide, og Mørket begyndte stygt at falde paa.

»Din Mor faar tænde Lys for Dig, Gutten min!« Hun var saa sikker paa, at det var ham.

Festlig og lys laa den store Hoelgaard. »Ret som et Forargelsens Arnested,« tænkte de Vakte nede i Bygden, de saa Skin fra mange Lys staa ud fra hvert et Vindue deroppe.

»Ret som et kærligt, vaagent Moderøje,« tænkte Birger. Han var blevet hæftet saa meget paa Vejen gennem Værdalen, saa det var blevet sent paa Dagen, inden han naaede Tronæs. — Hvor det var let at vinde frem, naar der var noget foran, som gjorde det stort og lyst.

En egen, inderlig Taknemlighed skød op i ham, jo nærmere han kom Hjemmet. Hvor var det godt at vide, der gik en god og stærk Kvinde og ventede ham, tændte Festblus for ham. — Og saa at denne Kvinde var hans egen kloge, ejegode Mor. Han følte ligesom Varmen fra hendes inderste Væsen straale lige ud til sig.

Det blev nu som tilforn en velsignet Julekvæld.

Da Moder og Søn sagde hinanden Godnat, var det blevet sent. Birger lagde sit Hoved

til Mor Saras stærke Skulder og ønskede hende en god Julehelg.

De havde faaet talt meget sammen, og alt var klart imellem dem.

Næste Morgen rejste Birger.

Mor Sara stod i Døren, da Blakken og Spidsslæden holdt foran den.

»Hils Marit fra mig og fortæl hende, at Mor Sara gerne vil, hun nu hjælper Dig her-
 efter. — Om hun kan det, faar hun være med til at tænde Lyset for dem, som sidder i Mørket. Sig hende, at der ligger megen Glæde ude blandt Menneskene og venter paa hende. — Sig hende, at der er Velsignelse gemt i et stort Arbejde, og at man kan gøre mer end sin Skyldighed mod Menneskene. — Sig hende ogsaa, at man kan vinde frem, selv om man en Gang har taget fejl af Sporet.«

